

เอกสารประกอบการบรรยาย
วิชากฎหมายล้มละลาย

โดย

อาจารย์นیرชา ชูโต

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น

ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

กฎหมายล้มละลาย

ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย

พุทธศักราช ๒๕๘๓

การเริ่มต้นคดีล้มละลาย

- การยื่นฟ้อง

→	ม. ๙
→	ม. ๑๐
- ผู้ชำระบัญชีร้องขอ ม. ๘๘
- เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอให้
หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบล้มละลายตามห้าง ม. ๘๙
- การขอให้จัดการทรัพย์มรดกตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ

ม. ๘๒

มูลเหตุการฟ้องคดีล้มละลาย (ม.๗)

๑. ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว **และ**
๒. กรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้
 - ก. มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร
 - ข. ประกอบธุรกิจ ในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทนในขณะที่ยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย
 - ค. เคยมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรภายในกำหนดเวลา ๑ ปี ก่อนนั้น
 - ง. เคยประกอบธุรกิจ ในราชอาณาจักรไม่ว่าด้วยตนเองหรือตัวแทน ภายในกำหนดเวลา ๑ ปี ก่อนนั้น

ข้อสังเกต การที่ลูกหนี้มีทรัพย์สินอยู่ในราชอาณาจักรไม่ถึงเป็นมูลเหตุในการฟ้องล้มละลาย

การฟ้องคดีของเจ้าหนี้

- เจ้าหนี้ธรรมดา ม. ๙
 - เจ้าหนี้มีประกัน ม. ๑๐
- เป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ ต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ตาม ม. ๖

หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลาย

เจ้าหนี้ธรรมดา ม. ๙

๑. ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
 ๒. ลูกหนี้เป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ล้านบาท หรือ ๒ ล้านบาท แล้วแต่กรณี
 ๓. หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน
- ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายตามมาตรา ๙

จำเลยในคดีล้มละลาย

- การฟ้องหน่วยงานราชการของรัฐให้ล้มละลาย

ฎ. ๕๙๖๙/๒๕๕๙ องค์การบริหารส่วนตำบลจำเลยที่ ๑ เป็นหน่วยงานราชการของรัฐ ทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ ถือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน ย่อมไม่อาจยึดเพื่อการบังคับคดีไม่ว่าด้วยเหตุใด จึงเป็นทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี และการจะได้รับชำระหนี้ของส่วนราชการนั้น โจทก์สามารถทำได้โดยวิธีการอื่น นอกจากการฟ้องขอให้หน่วยงานราชการของรัฐตกเป็นบุคคลล้มละลายซึ่งไม่อาจกระทำได้

- การฟ้องนิติบุคคลที่เลิกกันให้ล้มละลาย

ฎ. ๑๖๗๖/๒๕๕๖ ขณะโจทก์ยื่นฟ้องคดีนี้ ห้างหุ้นส่วนจำเลยเลิกกันเนื่องจากผู้ซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างจำเลยถูกพิพากษาให้ล้มละลาย แต่การเลิกห้างหุ้นส่วนกรณีนี้ไม่ได้มีผลให้ห้างหุ้นส่วนจำเลยสิ้นสภาพนิติบุคคลในทันที ตราบิตที่การชำระบัญชียังไม่เสร็จสิ้น สภาพนิติบุคคลของห้างหุ้นส่วนจำเลยจึงยังคงอยู่ต่อไป เมื่อขณะโจทก์ฟ้องคดีนี้ การชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจำเลยยังไม่เสร็จสิ้น โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลย

ฎ. ๔๗๓๘/๒๕๕๓ แม้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบริษัทจำกัด จะจดทะเบียนเลิกบริษัท และจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีแล้ว ก็ไม่ทำให้หนี้สินของจำเลยสิ้นสุดลง เจ้าหนี้จึงนำหนี้ที่เกิดก่อนวันที่จำเลยจดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีมาฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ แต่ต้องฟ้องภายใน ๒ ปี นับแต่วันถึงที่สุดแห่งการชำระบัญชี ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๒๗๒

- การฟ้องบริษัทร้างซึ่งถูกนายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียน

ฎ. ๒๕๔/๒๕๕๙ บริษัทจำเลยซึ่งถูกนายทะเบียนขีดชื่อออกจากทะเบียน ถือว่าบริษัทจำเลยสิ้นสภาพนิติบุคคลตั้งแต่ถูกขีดชื่อ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๒๗๓/๓ แม้จำเลยยังไม่จดทะเบียนเสร็จการชำระบัญชีก็ตาม จำเลยจึงไม่มีสภาพนิติบุคคลไม่อาจเป็นคู่ความได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลย

- ผู้ที่จะฟ้องคดีล้มละลาย ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะเจ้าหนี้

ฎ. ๑๙๑๐/๒๕๓๘ ผู้ถือหุ้นจะฟ้องกรรมการบริษัท ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๖๙ ต้องเป็นการฟ้องแทนหรือฟ้องเพื่อประโยชน์ของบริษัท เฉพาะกรณีที่บริษัทไม่ยอมฟ้องและเป็นการฟ้องเพื่อเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเป็นคดีแพ่งเท่านั้น ผู้ถือหุ้นจึงไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าหนี้ที่จะฟ้องกรรมการบริษัทให้ล้มละลายได้

ฎ. ๓๓๓/๒๕๕๐ การที่โจทก์ฝากเงิน เงินที่ฝากตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับฝาก เงินที่โจทก์ฝากไว้และจำเลยยกออกไป มิใช่เป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ จำเลยไม่มีความผูกพันเป็นหนี้โจทก์ โจทก์จึงไม่อาจฟ้องจำเลยให้ล้มละลายได้

- นิติกรรมที่ฝ่าฝืน พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๒๒ และ ๒๔ คือ
ทำนิติกรรมในขณะที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดแล้ว
นิติกรรมดังกล่าวตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐ ก็จะนำมูลหนี้
ดังกล่าวมาฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายไม่ได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่า
โจทก์จะทราบหรือไม่ว่าจำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือแม้ต่อมา
จะมีการนำมูลหนี้ดังกล่าวไปฟ้องเป็นคดีแพ่ง และศาลในคดีแพ่ง
จะมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก็ตาม

- ดู ฎ. ๑๕๕๐๖/๒๕๕๘, ฎ. ๔๐๘๒/๒๕๕๒

- การพิจารณาหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีล้มละลาย **พิจารณาขณะฟ้อง**

ฎ. ๓๙๙๐-๓๙๙๑/๒๕๕๗ ขณะฟ้องลูกหนี้เป็นหนี้โจทก์ตามจำนวนเงิน
ที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว แม้ต่อมาระหว่างพิจารณาในภายหลังนั้น โจทก์เจรจา
ตกลงกับจำเลยและได้ชำระหนี้จนเป็นที่พอใจ ก็เป็นเรื่องที่จะพิจารณาว่า
จำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวและมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลายหรือไม่
ไม่ทำให้ฟ้องของโจทก์ที่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ กลายเป็นฟ้องที่ไม่ต้องด้วย
หลักเกณฑ์ไปได้

หนี้สินล้นพ้นตัว หมายถึง มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน
การนำสืบให้ได้ความว่าลูกหนี้มีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน
อาจนำสืบได้ตาม

- ข้อเท็จจริง
- ข้อสันนิษฐานที่สำคัญ ๓ อนุมาตรา

ม. ๘ (๔)...

ม. ๘ (๕)...

ม. ๘ (๙)...

ฎ. ๗๕๒/๒๕๔๒ แม้ข้อนำสืบของโจทก์จะมีเหตุให้สันนิษฐาน
ไว้ก่อนว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว แต่การที่ศาลจะพิพากษา
ให้จำเลยล้มละลายจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ทั้งสามข้อ
ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ ด้วย มิใช่ข้อหนึ่งข้อใดเพียงข้อเดียว
เท่านั้น เมื่อหนี้ตามคำพิพากษาส่วนที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน
มีจำนวนน้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท (กฎหมายเก่า) และหนี้
ตามคำพิพากษาส่วนอื่นไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน
โจทก์จึงฟ้องให้จำเลยล้มละลายไม่ได้

ฎ. ๗๙๘/๒๕๕๓ ข้อเท็จจริงอันเป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายตามมาตรา ๘ ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว ในเวลาที่โจทก์ฟ้องคดีล้มละลาย การที่เจ้าพนักงานเดินหมายส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องให้จำเลยโดยปิดหมายไว้ ณ ภูมิลำเนาของจำเลยและรายงานว่า ได้รับแจ้งจากบ้านข้างเคียงว่าคนในบ้านออกไปธุระ ไม่มีใครรู้จัก มิใช่ข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว ในเวลาเริ่มต้นการฟ้องคดีล้มละลาย จึงฟังไม่ได้ว่าเข้าข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ (๔) (ข)

ฎ. ๑๙๘๐๕/๒๕๕๗ จำเลยถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดีอันต้องด้วยข้อสันนิษฐานว่าจำเลยมีหนี้สินสิ้นพันตัวแล้ว มิต้องพิจารณาว่าจำเลยไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ด้วย เพราะตามมาตรา ๘ (๕) บัญญัติว่า ถ้าลูกหนี้ถูกยึดทรัพย์ตามหมายบังคับคดี หรือไม่มีทรัพย์สินอย่างหนึ่งอย่างใดที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้ ซึ่งหมายความว่าหากมีข้อเท็จจริงอันใดอันหนึ่งก็เข้าข้อสันนิษฐานตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว

ฎ. ๑๒๘๙/๒๕๕๒ ถ้ายึดทรัพย์ของจำเลยแล้ว ต่อมามีการถอนการยึดทรัพย์นั้นเสีย ก็ไม่เข้าข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ (๕)

ฎ. ๑๑๗/๒๕๕๒ การทวงถามให้ชำระหนี้ตามข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ (๙) นั้น จะต้องเป็นการทวงถามในมูลหนี้ตามคำพิพากษาคดีแพ่งที่โจทก์นำมาฟ้องให้จำเลยล้มละลาย คดีนี้โจทก์ทวงถามให้จำเลยชำระหนี้ในมูลหนี้ตามคำพิพากษาเพียงครั้งเดียว ส่วนการทวงถามบอกกล่าวบังคับจำนองในมูลหนี้จำนองก่อนฟ้องคดีแพ่ง หาใช่เป็นการทวงถามตามมาตรา ๘ (๙) ไม่

ฎ. ๖๑๑๗/๒๕๕๒ การนำสืบข้อเท็จจริงว่าจำเลย มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ โจทก์อาจนำสืบถึงทรัพย์สิน และหนี้สินของจำเลยทั้งหมดที่แสดงว่าหนี้สินมากกว่า ทรัพย์สิน หรืออาจนำสืบถึงข้อสันนิษฐานอันใดอันหนึ่ง ตามมาตรา ๘ อันสันนิษฐานว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว

- การพิจารณาว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้ร่วมแต่ละคน

ฎ. ๒๘๗๔/๒๕๖๐ การพิจารณาว่าลูกหนี้ร่วมคนใดมีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่สามารถชำระหนี้ได้ เป็นเรื่องเฉพาะตัวของจำเลยแต่ละคน เมื่อที่คดีนี้มีชื่อจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ยอมเป็นทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ จำเลยที่ ๑ จะถือเอาทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ ว่าเป็นของตนไม่ได้

ฎ. ๑๙๘๐๕/๒๕๕๗ แม้จำเลยที่ ๒ มิได้มีหนี้สินล้นพ้นตัว และมีทรัพย์สินพอที่จะชำระหนี้แก่โจทก์ได้ ก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวของจำเลยที่ ๒ เท่านั้น จำเลยที่ ๑ ไม่อาจอ้างทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ มารวมกับทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ เพื่อให้เห็นว่า มีทรัพย์สินพอกับหนี้สินได้

จำนวนหนี้

เป็นหนี้โจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า

๑ ล้านบาท สำหรับบุคคลธรรมดา หรือ

๒ ล้านบาท สำหรับนิติบุคคล

หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอนไม่ว่าหนี้้นั้น
จะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

หมายถึง หนี้เงินที่สามารถคิดคำนวณจำนวนได้ว่า
ในวันฟ้องคดีล้มละลายนั้น จำเลยเป็นหนี้อยู่เพียงใด และไม่ว่า
หนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือเป็นหนี้ที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระ
ก็ตาม และไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาในคดีแพ่งให้ชำระหนี้ก่อน
ก็ฟ้องขอให้ล้มละลายได้ ดู ฎ. ๖๐๖๒/๒๕๕๘, ฎ. ๗๓๔๑/๒๕๕๗

หนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

- หนี้ตามคำพิพากษา

ฎ. ๒๔/๒๕๓๖ หนี้ตามคำพิพากษาแม้จะยังไม่ถึงที่สุด คู่ความก็ต้องผูกพันในผลของคำพิพากษานั้น จนกว่าคำพิพากษาจะถูกเปลี่ยนแปลง แก้ไข กลับหรือดลเสีย จึงถือได้ว่าเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

และแม้หนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวยังไม่ถึงที่สุด โดยจำเลยยังอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาดังกล่าว และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา กรณีก็ถือไม่ได้ว่ามีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลาย

ดู ฎ. ๑๑๘๒/๒๕๕๐

การนำ**หนี้ตามคำพิพากษา**ของศาลที่ถึงที่สุดมาฟ้องให้จำเลยล้มละลายต้องฟ้องภายใน **๑๐ ปี** นับแต่วันที่**คำพิพากษาถึงที่สุด**

ฎ. ๒๒๒๑/๒๕๖๐ โจทก์นำหนี้ตามคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดมาเป็นมูลฟ้องขอให้จำเลยล้มละลาย มูลหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าวเป็นสิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยคำพิพากษาที่ถึงที่สุดมีอายุความ ๑๐ ปี ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๓๒ เมื่อศาลมีคำพิพากษาวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๔๘ คู่ความมิได้อุทธรณ์ คดีถึงที่สุดเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๘ โจทก์นำคดีมาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๘ อยู่ในอายุความ ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด โจทก์มีสิทธิฟ้องได้

ฎ. ๒๒๒๐/๒๕๖๐ คดีนี้โจทก์นำหนี้ตามคำพิพากษาในคดีอาญาในส่วนที่พิพากษาให้จำเลยคืนเงินแก่โจทก์จำนวน ๔๔,๐๐๐,๐๐๐ บาทเศษ มาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายเมื่อเกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด คดีโจทก์ย่อมขาดอายุความ

- การที่โจทก์ดำเนินการบังคับคดีภายใน ๑๐ ปี ตามกำหนดเวลาบังคับคดี ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๔ (ใหม่) และได้รับชำระหนี้ไปแล้วบางส่วน โจทก์ก็ไม่อาจนำหนี้ที่ยังเหลืออยู่มาฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ เพราะการดำเนินการบังคับคดีไม่เป็นเหตุให้อายุความสะดุดหยุดลง ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๑๔ (๕) ดู **ฎ. ๘๗๑๖/๒๕๕๐** ซึ่งต่างจากการที่โจทก์นำหนี้ตามคำพิพากษามาฟ้องเป็นคดีล้มละลายอีกภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ซึ่งมีผลให้อายุความสะดุดหยุดลง ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๑๔ (๒) มีผลให้ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ ดู **ฎ. ๕๐๓๕/๒๕๕๑** อันจะเป็นประโยชน์ในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ ทำให้หนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไม่ขาดอายุความ

หนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

- หนี้ค่าเสียหายจากมูลละเมิด

ฎ. ๖๐๖๘/๒๕๕๘ หนี้ค่าเสียหายเพราะจำเลยไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่เช่าคืนโจทก์ ภายหลังโจทก์บอกเลิกสัญญาเช่าอันเป็นค่าสินไหมทดแทนจากมูลละเมิด ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๓๘ วรรคหนึ่ง เป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

- หนี้ค่าเสียหายจากการผิดสัญญา

ฎ. ๕๖๑๘/๒๕๕๙ โจทก์นำมูลหนี้ค่าสินไหมทดแทนจากการผิดสัญญา มาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลาย โดยที่โจทก์ยังมีได้นำมูลหนี้ดังกล่าวไปฟ้องจำเลยเป็นคดีแพ่งเพื่อให้ศาลในคดีแพ่งมีคำพิพากษากำหนดจำนวนเงินที่จำเลยจะต้องชดใช้ให้แก่โจทก์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๒๒ จึงเป็นหนี้ที่ยังไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

- หนี้ให้ส่งมอบทรัพย์สิน

ฎ. ๑๐๗๘๓/๒๕๕๘ หนี้ตามคำพิพากษาที่กำหนดให้จำเลยส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนโจทก์ หากคืนไม่ได้ให้ใช้ราคาแทน เป็นกรณีที่คำพิพากษากำหนดขั้นตอนในการบังคับคดีไว้ ซึ่งโจทก์จะต้องบังคับคดีไปตามลำดับในคำพิพากษา เมื่อโจทก์ไม่ได้ดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามลำดับโดยไม่ได้บังคับให้จำเลยส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนก่อนกรณีจึงไม่แน่ชัดว่าหนี้ที่จะบังคับให้ใช้ราคาแทนการส่งมอบรถยนต์ที่เช่าซื้อคืนจำนวน ๗๕๐,๐๐๐ บาท จะมีหรือไม่ จึงเป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

ส่วนหนี้ตามคำพิพากษาที่เป็นค่าขาดประโยชน์ และค่าทนายความเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน แต่เมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนน้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จึงไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องให้จำเลยล้มละลายได้

ฎ. ๒๗๐๗/๒๕๕๙ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- หนี้เงินกู้ที่รวมดอกเบี้ยเกินอัตราซึ่งเป็นโมฆะ

ฎ. ๕๐๑๓๓/๒๕๕๗ มูลหนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องให้จำเลยล้มละลาย เป็นยอดหนี้ที่คำนวณจากยอดเงินที่มีดอกเบี้ยทบต้นที่เป็นโมฆะระคนปนอยู่ ไม่อาจแยกเงินต้นและดอกเบี้ยที่ชอบด้วยกฎหมายมาให้ชัดเจนว่าเป็นจำนวนเท่าใด มูลหนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องจึงมีมูลหนี้ผิดกฎหมายรวมอยู่ด้วย เป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน

- หนี้ภาษีอากรที่ยังไม่มีการประเมิน หรือมีการประเมินแล้วแต่ยังไม่ได้แจ้งการประเมินให้จำเลยทราบ เป็นหนี้ที่ไม่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน
ดู ฎ. ๒๔๕๙/๒๕๕๔ เพราะถ้าแจ้งการประเมิน จำเลยยังมีสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ได้ หนี้ค่าภาษีอากรตามฟ้องอาจถูกเปลี่ยนแปลงได้

หลักเกณฑ์การฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้มีประกัน

ม. ๑๐ ภายใต้บังคับมาตรา ๙ เจ้าหนี้มีประกัน จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ ก็ต่อเมื่อ

(๑) ไม่ได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่า
ตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน และ

(๒) กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว จะยอมสละหลักประกัน
เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือ ตีราคาหลักประกันมาในฟ้อง ซึ่งเมื่อหักกับจำนวนหนี้
ของตนแล้วยังขาดอยู่จำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แล้วแต่กรณี

- มาตรา ๑๐ บอกว่า **ภายใต้บังคับมาตรา ๙** หมายความว่า ต้องผ่านหลักเกณฑ์
ตามมาตรา ๙ แล้ว ๓ ประการ และต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๐ อีก ๒ ประการ

เจ้าหนี้มีประกัน (ม. ๖)

เจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้ ในทางจำนอง
จำนำ หรือสิทธิยึดหน่วง หรือเจ้าหนี้ผู้มีบุริมสิทธิที่บังคับได้
ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ **รวมถึงเจ้าหนี้ที่กฎหมายอื่น
ให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้มีประกัน**

หลักเกณฑ์

๑. มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของลูกหนี้

๒. ในทางจำนอง จำนำ สิทธิยึดหน่วง หรือบุริมสิทธิ
ที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ รวมถึงเจ้าหนี้ที่กฎหมายอื่น
ให้ถือว่าเป็นเจ้าหนี้มีประกัน

- ทรัพย์สินหลักประกันต้องเป็นทรัพย์สินของ**ลูกหนี้**

ฎ. ๓๔๓๗/๒๕๓๖ โจทก์นำหนี้เงินกู้ยืมซึ่งมี**บุคคลอื่น**จำนองที่ดินเป็นประกัน
มาฟ้องให้จำเลยล้มละลาย โจทก์ยอมไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๖ เพราะที่ดิน
ที่จำนองไม่ใช่ทรัพย์สินของจำเลย โจทก์สามารถฟ้องให้จำเลยล้มละลายได้ตามมาตรา ๙
โดยไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๐

ฎ. ๔๒๒๘/๒๕๕๘ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจำนองตกเป็นของโจทก์ โจทก์ยอมไม่ได้เป็น
เจ้าหนี้มีประกันผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินนั้นอีก จึงไม่ต้องตราค้ำทรัพย์สินหลักประกันมาในฟ้อง
ตามมาตรา ๑๐ (๒)

- กรณีที่ฟ้อง**ลูกหนี้หลายคน**ให้ล้มละลาย การพิจารณาว่าเป็นเจ้าหนี้มีประกัน
หรือไม่ ให้พิจารณา**เป็นรายคน** ถ้าลูกหนี้คนใดไม่ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหลักประกัน
โจทก์ก็ไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกันสำหรับลูกหนี้คนดังกล่าว ดู ฎ. ๖๗๔๒/๒๕๖๐,
ฎ. ๕๖๗๖/๒๕๖๐, ฎ. ๒๘๗๔/๒๕๖๐

ตัวอย่าง - เจ้าหนี้มีประกัน

ฎ. ๑๗๕/๒๕๒๕ ตัวแทนซื้อหุ้นแทนตัวการและออกเงินทตรงจ่ายชำระค่าหุ้นไปก่อน ตัวแทนยอมมี**สิทธิยึดหน่วงในหุ้น**ที่ซื้อแทน และยังคงอยู่ในความครอบครองของตน จนกว่าจะได้รับชำระเงินที่ทตรงจ่ายไปก่อน ตัวแทนจึงเป็นเจ้าหนี้มีประกัน

ฎ. ๓๑๓๔/๒๕๔๗ จำเลยที่ ๑ **จำนำหุ้น**ไว้แก่โจทก์ โจทก์จึงเป็นเจ้าหนี้ผู้มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของจำเลยที่ ๑ ในทางจำนำ เป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๖

ตัวอย่าง - เจ้าหนี้ไม่มีประกัน

ฎ. ๕๔๕/๒๕๐๔ เจ้าหนี้ให้ลูกหนี้กู้ยืมเงิน โดยลูกหนี้**มอบโฉนดให้ยึดถือ**ไว้เป็นประกัน เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิยึดหน่วงเหนือทรัพย์สิน ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๔๑ จึงไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน

ฎ. ๗๓๗/๒๕๔๒ โฉนดที่ดินที่ผู้ประกัน**นำไปวางต่อพนักงานสอบสวน** เพื่อประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา พนักงานสอบสวนไม่มีสิทธิเหนือทรัพย์สินของผู้ประกันในทางจำนอง จำนำ หรือสิทธิยึดหน่วง หรือบุริมสิทธิที่บังคับได้ทำนองเดียวกับผู้รับจำนำ พนักงานสอบสวนจึงไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน

ฎ. ๑๖๗๓/๒๕๑๑ การที่จำเลยนำ**โฉนดที่ดินมาวางเป็นประกัน**ต่อศาล ในการขอทุเลาการบังคับนั้น ไม่ก่อให้เกิดบุริมสิทธิแก่โจทก์และถือไม่ได้ว่า โจทก์เป็นเจ้าของนี้มีประกันตามมาตรา ๖

ฎ. ๔๑๕๒/๒๕๕๗ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

ฎ. ๓๒๙๓/๒๕๔๕ **สมุดเงินฝาก**ธนาคารเป็นเพียงหลักฐานการฝากเงิน และถอนเงินจึงไม่อยู่ในลักษณะของสิทธิซึ่งมีตราสาร การที่จำเลยกู้เงิน และมอบสมุดเงินฝากธนาคารให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้กู้ยึดถือไว้เป็นประกัน จึงไม่ใช่การจำนำสิทธิซึ่งมีตราสาร โจทก์ผู้ให้กู้จึงไม่ใช่เจ้าของนี้มีประกัน

ฎ. ๘๓๒๕/๒๕๕๓ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

การพิจารณาฐานะของเจ้าหนี้มีประกัน จะต้องพิจารณาใน**วันที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีต่อศาล**

ฎ. ๖๗๕๖/๒๕๓๘ การพิจารณาว่ามีฐานะเป็นเจ้าหนี้มีประกันหรือไม่ จะต้องพิจารณาฐานะในขณะที่ยื่นคำฟ้อง เมื่อโจทก์บรรยายฟ้องว่า ก่อนฟ้องคดีล้มละลาย โจทก์เป็นเจ้าของนี้ผู้รับจำนองมาก่อน ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ โจทก์จึงฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง ศาลในคดีแพ่งพิพากษาให้ชำระหนี้ ถ้าไม่ชำระให้บังคับจำนองเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระ โจทก์จึงไปดำเนินการบังคับคดี**ขายทรัพย์สินจำนอง**ไปแล้ว ฐานะผู้รับจำนองของโจทก์หมดไป ขณะที่โจทก์มาฟ้องจำเลยเป็นคดีล้มละลายคดีนี้ โจทก์จึงเป็นเพียงเจ้าหนี้ธรรมดา ไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน

ฎ. ๑๘๑๒/๒๕๕๙ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

ฎ.๕๖๐๒/๒๕๕๒ ก่อนโจทก์ฟ้องคดีล้มละลายคดีนี้ โจทก์ดำเนินการบังคับคดีแพ่งโดยการนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์จำนองของจำเลยออกขายทอดตลาดและขายทอดตลาดทรัพย์ดังกล่าวได้แล้ว จำนองยอมระงับสิ้นไป ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๔๔ ในวันที่โจทก์ยื่นฟ้อง โจทก์จึงไม่ใช่เจ้าหนี้มีประกัน แม้ต่อมาภายหลังโจทก์ยื่นฟ้องคดีล้มละลายคดีนี้ ศาลในคดีแพ่งจะมีคำสั่งให้เพิกถอนการขายทอดตลาดทรัพย์จำนองดังกล่าว ก็หาทำให้โจทก์มีฐานะเป็นเจ้าหนี้มีประกัน ในวันที่โจทก์ยื่นฟ้องคดีล้มละลายไม่

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๐ (๑) ไม่ได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน

เจ้าหนี้มีประกันที่**ต้องห้าม**มิให้บังคับเกินกว่าทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน

- ในกรณีที่ลูกหนี้จำนองประกันหนี้**ของตน**โดยไม่มีข้อยกเว้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๓๓ เจ้าหนี้มีประกันในกรณีเช่นนี้ จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายไม่ได้ เพราะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ (๑)

- ในกรณีที่เป็นการจำนองประกันหนี้**อันบุคคลอื่น**ต้องชำระ คือ ผู้จำนองเป็นคนละคนกับลูกหนี้ชั้นต้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๒๗/๑ (ที่แก้ไขใหม่ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ และใช้บังคับกับสัญญาที่ทำขึ้นนับแต่วันดังกล่าว) บัญญัติให้ผู้จำนองไม่ต้องรับผิดชอบเกินกว่าราคาทรัพย์สินที่จำนอง ถ้ามีข้อตกลงที่ให้ผู้จำนองรับผิดชอบในส่วนที่ขาด ข้อตกลงดังกล่าวเป็นโมฆะ ผู้รับจำนองในกรณีนี้แม้จะเป็นเจ้าหนี้มีประกันก็เป็นผู้ต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ (๑)

ดู ป.พ.พ. มาตรา ๗๒๗/๑ ที่แก้ไขใหม่

- ในกรณีที่ผู้จ้างงานโอนทรัพย์สินที่จ้างงานเป็นประกันนี้ของตนเองไปยังผู้อื่น
ข้อตกลงไม่ผูกพันผู้รับโอน ผู้รับโอนไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ขาด ผู้รับจ้างงานจึงฟ้องผู้รับโอน
ทรัพย์สินซึ่งจ้างงานให้ล้มละลายไม่ได้ เพราะเป็นเจ้าหนี้มีประกันที่ต้องห้ามตามมาตรา
๑๐ (๑)

ฎ. ๕๕๘๔/๒๕๕๕ โจทก์เป็นผู้รับจ้างงานทรัพย์สินซึ่งจ้างงานที่จำเลยรับโอนมาจาก
การขายทอดตลาด โจทก์คงมีสิทธิบังคับชำระหนี้จ้างงานได้เฉพาะจากการขายทอดตลาด
ทรัพย์สินซึ่งจ้างงาน จำเลยผู้รับโอนทรัพย์สินซึ่งจ้างงานไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่ค้างชำระ
และยังขาดอยู่ โจทก์จึงต้องห้ามมิให้ฟ้องจำเลยล้มละลายตามมาตรา ๑๐ (๑)

- ในกรณีที่หนี้ตามคำพิพากษาที่โจทก์ฟ้องบังคับจ้างงานนั้น โจทก์ไม่มีสิทธิ
ยึดทรัพย์สินอื่น อาจเป็นเพราะคำพิพากษามีได้กล่าวไว้ให้โจทก์บังคับเอาแก่ทรัพย์สินอื่น
ของจำเลยได้ ดู ฎ. ๑๖๖๙/๒๕๕๖ หรืออาจเป็นเพราะพันกำหนดระยะเวลาบังคับคดี
ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๔ แล้ว

หลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๐ (๒) กล่าวในฟ้องว่า ถ้าลูกหนี้ล้มละลายแล้ว
จะยอมสละหลักประกัน หรือตีราคาหลักประกันมาในฟ้อง

- หากไม่บรรยายมาในฟ้องเป็นฟ้องที่ไม่ชอบ ดู ฎ. ๕๓๙๔/๒๕๖๐

ฎ. ๒๑๙๓/๒๕๕๐ โจทก์มีทรัพย์สินจ้างงานของจำเลยเป็นประกัน จึงเป็นเจ้าหนี้มีประกัน
ตามมาตรา ๖ การที่โจทก์บรรยายฟ้องเพียงว่า **เมื่อนำราคาประเมินของที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง
ที่เป็นหลักประกันทั้งหมดรวมเข้าด้วยกัน** แล้วนำมาหักทอนกับจำนวนหนี้ที่จำเลยยังค้างชำระ
หลังหักราคาหลักประกันออกแล้ว เป็นหนี้ซึ่งสามารถกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน มีจำนวน
ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ถือว่าโจทก์**ไม่ได้**บรรยายฟ้องตามมาตรา ๑๐ (๒)

ต่างจาก ฎ. ๔๔๘๓/๒๕๕๒ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้มีประกัน บรรยายฟ้องโดย**ขอตีราคา
ประเมินที่ดินตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีประเมินราคาไว้เป็นราคาทรัพย์สินหลักประกัน** ซึ่งเมื่อนำมา
หักกับหนี้โจทก์แล้วเงินยังขาดอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ถือว่าโจทก์
ตีราคาหลักประกันมาในฟ้องแล้ว

กระบวนการพิจารณา

- การรวมการพิจารณา

มาตรา ๑๒ ในกรณีที่มีคำฟ้องของเจ้าหนี้หลายราย ศาลมีอำนาจสั่งให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน เพราะการฟ้องคดีล้มละลายทุกคดีก็เพื่อให้มีการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย

- การกำหนดวันนัดพิจารณา

มาตรา ๑๓ เมื่อศาลสั่งรับฟ้องคดีล้มละลายไว้แล้ว ให้กำหนดวันนัดพิจารณาเป็นการด่วน และให้ออกหมายเรียกและส่งสำเนาคำฟ้องไปยังลูกหนี้ให้ทราบ ก่อนวันนัดพิจารณาไม่น้อยกว่า ๗ วัน

- ในคดีล้มละลายจำเลยจะยื่นคำให้การหรือไม่ก็ได้ ศาลจะสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีล้มละลาย**ไม่ได้**

ฎ.๕๙๗/๒๕๒๓ จำเลยจะยื่นคำให้การหรือไม่ก็ได้ หากจะยื่น ก็ยื่นได้ก่อนวันนัดพิจารณา

- หากจำเลยเพิ่งมายื่นคำให้การต่อศาล ภายหลังศาลล้มละลายกลางสืบพยานโจทก์เสร็จแล้ว ศาลมีคำสั่งไม่รับคำให้การได้ ดู ฎ. ๓๐๒๖/๒๕๕๑

คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและคำพิพากษายกฟ้อง

มาตรา ๑๔ ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่า อาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง

พิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

- ศาลต้องพิจารณาให้ได้**ความจริง**ตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐
ดู ฎ. ๑๗๙/๒๕๒๔ คู่ความจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันว่าหากผิคนัด ให้ศาลพิพากษาให้ล้มละลายไม่ได้ ชัดต่อมาตรา ๑๔ เพราะศาลต้องพิจารณา ให้ได้ความจริงก่อน

- การพิจารณาเอาความจริงไม่จำต้องถือเคร่งครัดตาม ป.วิ.พ. ที่ห้ามนำสืบพยานบุคคลเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงพยานเอกสารหรือพยานเอกสาร ที่ไม่ได้นำเสนอให้อีกฝ่าย หรือการยื่นบัญชีระบุพยานเพิ่มเติม
ดู ฎ. ๑๘๒๓/๒๕๑๖, ฎ. ๙๒๓๗/๒๕๓๙, ฎ. ๒๘๓๗/๒๕๓๙, ฎ. ๗๘๒๓/๒๕๓๘

พิพากษายกฟ้อง

- ไม่ได้ความจริง เช่น โจทก์นำหนี้ตามคำพิพากษามาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลาย โดยหนี้ดังกล่าวมีมูลหนี้มาจากสัญญาค้ำประกันที่ตกเป็นโมฆะจึงเป็นนิติกรรมที่ไม่มีผลตามกฎหมาย จำเลยจึงมิได้เป็นหนี้โจทก์ตามมาตรา ๙ (๒) ซึ่งเท่ากับศาลพิจารณาไม่ได้ความจริง พิพากษายกฟ้องได้
ดู ฎ. ๖๖๘๔/๒๕๕๗

- ลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด แม้จำเลยจะเพิกยกข้ออ้างนี้ในชั้นฎีกาโดยมิได้นำสืบข้อเท็จจริงไว้ในชั้นพิจารณา แต่ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย จำเลยย่อมยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้
ดู ฎ. ๗๖๑/๒๕๔๔

- มีเหตุอื่นไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ต้องยกขึ้นอ้างก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ดู ฎ. ๖๗๐/๒๕๒๖, ฎ. ๔๔๖๔/๒๕๕๒

กรณีไม่ถือเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย

- หนี้ตามคำพิพากษาไม่ถึงที่สุด ถือว่าเป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ถือเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย

- การที่ลูกหนี้ร่วมคนหนึ่งมีทรัพย์สินพอชำระหนี้ ไม่ถือเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ร่วมที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวล้มละลาย ดู ฎ. ๔๒๘๗/๒๕๔๓ **ต่างจาก** ฎ. ๘๔๗๖/๒๕๕๗ การที่ลูกหนี้ร่วมคนอื่นเป็นลูกหนี้ที่มีทรัพย์สินหลักประกันมีราคาประเมินท่วมหนี้โจทก์ โจทก์มีทางบังคับชำระหนี้ได้จากหลักประกันดังกล่าวเต็มจำนวนหนี้ร่วม ถือว่ามี**เหตุอื่น**ที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ดู ฎ. ๗๒๘๐/๒๕๖๐ ประกอบ

- การนำหน้าที่ขาดอายุความมาฟ้องให้ล้มละลาย ถือว่าเป็นเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย เพราะหน้าที่ขาดอายุความเป็นหน้าที่จะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้ และต้องห้ามมิให้ขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๙๔ (๑) แม้จำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้เรื่องอายุความไว้ แต่เมื่อศาลต้องพิจารณาเอาความจริงศาลย่อมยกอายุความมาเป็นเหตุที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลายได้
ดู ฎ. ๒๘๐๑/๒๕๕๙, ฎ. ๑๐๐๙๖/๒๕๕๘

- โจทก์เคยฟ้องจำเลยให้ล้มละลายและศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาด แต่โจทก์ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไม่ทันภายในกำหนด ต่อมาศาลยกเลิกการล้มละลายของจำเลย เพราะไม่มีเจ้าหนี้ขอรับชำระหนี้ โจทก์ก็นำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องจำเลยเป็นคดีล้มละลายอีก ถือเป็นเหตุที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลาย
ดู ฎ. ๕๘๘/๒๕๓๕

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลาย

และวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๔

วิธีพิจารณาคดีล้มละลายอาจมีการนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม หมายความว่า นำมาใช้โดยคำนึงถึงสภาพและลักษณะของคดีล้มละลายที่ต้องดำเนินไปโดยด่วน หากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งขัดต่อสภาพหรือลักษณะของคดีล้มละลาย ก็ไม่อาจนำมาบังคับใช้ได้

กรณีที่ไม่นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

ฎ. ๕๙๒๗/๒๕๔๖ การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับชำระหนี้ที่พ้นกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายแล้ว จะนำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เรื่องแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องตามมาตรา ๑๗๙, ๑๘๐ มาใช้โดยอนุโลมเพื่ออนุญาตให้เจ้าหนี้แก้ไขจำนวนหนี้ที่ขอรับชำระหนี้**ไม่ได้**

ฎ. ๙๒๓๗/๒๕๓๙ การพิจารณาคดีล้มละลาย ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวจริงหรือไม่ จะนำบทบัญญัติการห้ามสืบพยานบุคคลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๔ มาใช้โดยอนุโลม**ไม่ได้**

กรณีที่น่านำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

เช่น ฟ้องซ้อน ฟ้องซ้ำ การแก้ไขเพิ่มเติมฟ้อง

ฟ้องซ้อน

ฎ. ๖๙๔/๒๕๔๙ การฟ้องคดีล้มละลายมิใช่เป็นการฟ้องเพื่อบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ไปชำระแก่เจ้าหนี้ดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป แต่เป็นการฟ้องเพื่อจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ดังนั้น ในกรณีที่**โจทก์คนเดียว**กันได้ฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายแล้ว คดีล้มละลายอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์รายนั้นจะฟ้องจำเลยเป็นคดีล้มละลายอีก**ไม่ได้** ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องโดยอาศัยมูลหนี้เดิมหรือมูลหนี้อื่นก็ตาม ถือว่าเป็นฟ้องซ้อนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๗๓ ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลล้มละลายฯ มาตรา ๑๔

ข้อสังเกต ลูกหนี้อาจถูกฟ้องขอให้ล้มละลายโดยโจทก์หลายรายเป็นหลายคดีก็ได้ ไม่เป็นฟ้องซ้อน เพราะ **โจทก์ต่างรายกัน** แต่เมื่อศาลมีคำสั่งในคดีใดให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว ให้จำหน่ายคดีล้มละลายซึ่งโจทก์รายอื่นได้ฟ้องลูกหนี้คนเดียวกันนั้นตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๕ (ฎ. ๕๓๕๘/๒๕๓๔, ฎ. ๒๖๙๖/๒๕๕๑)

กรณีไม่เป็นฟ้องซ้อน

ฎ. ๖๗๔๒/๒๕๖๐ คดีก่อนโจทก์ฟ้องจำเลยให้รับผิดชำระหนี้เป็นคดีแพ่ง คดีอยู่ระหว่างการพิจารณา โจทก์นำมูลหนี้เดียวกันนี้มาฟ้องจำเลยให้ล้มละลาย อีก **ไม่เป็นฟ้องซ้อน** เพราะการฟ้องคดีล้มละลายไม่ใช่การฟ้องเพื่อบังคับชำระหนี้ ดังเช่นคดีแพ่งทั่วไป แต่เป็นการฟ้องเพื่อจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้อันจะเป็นประโยชน์แก่บรรดาเจ้าหนี้ทั้งหลาย

ฟ้องซ้ำ

การที่โจทก์เคยนำมูลหนี้มาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลาย แล้วศาลพิพากษายกฟ้อง คำพิพากษาถึงที่สุด ต่อมาโจทก์นำ **มูลหนี้เดียวกัน** มาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายอีก โดยอาศัย **เหตุหนี้สิ้นสิ้นพันตัวเดียวกัน** หรือในคดีก่อนโจทก์นำสืบพยานบกพร่อง จึงนำมูลหนี้เดิมมาฟ้อง เป็นคดีล้มละลายคดีใหม่ ฟ้องโจทก์คดีหลังเป็นฟ้องซ้ำ

ฎ. ๕๒๘๔/๒๕๖๐ แม้มูลหนี้คดีนี้กับคดีก่อนต่างกัน แต่เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ซึ่งโจทก์สามารถรวมกันฟ้องจำเลยได้ในคดีก่อน ไม่ใช่เป็นหนี้ที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังคดีก่อน เมื่อทั้งสองคดีเป็นคู่ความเดียวกัน และประเด็นที่ต้องวินิจฉัยอาศัยเหตุเดียวกันว่า โจทก์มีสิทธิฟ้องจำเลยให้ล้มละลายหรือไม่ แม้คดีก่อนศาลล้มละลายพิพากษายกฟ้อง เพราะมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลายตามมาตรา ๑๔ โดยยังไม่ได้วินิจฉัยว่าจำเลยมีหนี้สิ้นสิ้นพันตัวตามมาตรา ๙ หรือไม่ ก็ถือว่าในคดีก่อนที่ศาลล้มละลายพิพากษายกฟ้องเป็นการวินิจฉัยในประเด็นแห่งคดีแล้ว คดีนี้จึงเป็น **ฟ้องซ้ำ** ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๘ ประกอบ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลล้มละลายฯ มาตรา ๑๔

ฟ้องซ้ำ

ฎ. ๒๑๗๘/๒๕๕๒ แม้โจทก์เป็นผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องในมูลหนี้ตามคำพิพากษามาจากเจ้าหนี้เดิม การที่โจทก์นำมูลหนี้ดังกล่าวมาฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้อีก เป็นการนำมูลหนี้เดียวกันมาฟ้องร้องจำเลยซึ่งมีประเด็นแห่งคดีอย่างเดียวกันว่า จำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ และเหตุที่อ้างว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวก็เป็นมูลเหตุเช่นเดียวกันกับที่ศาลได้พิพากษาถึงที่สุดแล้ว เป็นฟ้องซ้ำ

กรณีไม่เป็นฟ้องซ้ำ

ฎ. ๙๗๑๗/๒๕๕๘ แม้คดีล้มละลายคดีก่อนกับคดีนี้มีประเด็นอย่างเดียวกันว่า จำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่ แต่เหตุที่อ้างว่าจำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัวในคดีก่อนอ้างเหตุตามข้อสันนิษฐานข้อกฎหมายมาตรา ๘ (๙) ส่วนคดีหลังนี้อ้างเหตุตามข้อสันนิษฐานของกฎหมายมาตรา ๘ (๕) ซึ่งเป็นคนละเหตุและเป็นเหตุที่เกิดขึ้นใหม่ ฟ้องโจทก์คดีนี้จึงไม่เป็นฟ้องซ้ำ

ฎ. ๘๘๑/๒๕๓๘ คดีแรกอ้างข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ (๙) และมาตรา ๘ (๕) (ข) คดีหลังอ้างข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๘ (๕) ไม่เป็นฟ้องซ้ำ

คดีล้มละลายเรื่องก่อนฟ้องห้างหุ้นส่วนจำกัดให้ล้มละลาย และมีการขอให้หุ้นส่วนผู้จัดการล้มละลายตามห้างตามมาตรา ๘๙ ประเด็นที่ต้องพิจารณามีว่า ในเวลายื่นฟ้องบุคคลดังกล่าวเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหรือไม่ ส่วนคดีล้มละลายคดีหลังเป็นการฟ้องขอให้ มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของหุ้นส่วนผู้จัดการเด็ดขาดโดยอ้างว่ามีหนี้สินล้นพ้นตัวตามมาตรา ๙ คดีแรกและคดีหลังจึงมีประเด็นต่างกัน ฟ้องโจทก์คดีหลังจึงไม่เป็นฟ้องซ้ำ ดู ฎ. ๖๒๗๖/๒๕๕๗

การแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องในคดีล้มละลาย

ฎ. ๖๕๒๕/๒๕๕๔ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้มีประกันฟ้องขอให้จำเลยล้มละลาย โดยไม่ได้บรรยายฟ้องตามมาตรา ๑๐ การที่ต่อมาโจทก์จะยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องให้เป็นคำฟ้องแบบเจ้าหนี้มีประกันจะต้องนำ ป.วิ.พ. มาตรา ๑๘๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลล้มละลายฯ มาตรา ๑๔ โดยโจทก์จะต้องยื่นคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่า ๗ วัน

ดู ฎ. ๔๙๒๖/๒๕๕๑ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

คำถามทบทวน

หลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีล้มละลาย

๑. คำถาม นายจนกู้ยืมเงินจากนายรวย จำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท กำหนดชำระคืนในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ในการกู้ยืมดังกล่าว นายจนได้มอบโฉนดที่ดินเลขที่ ๔๕ จังหวัดชัยภูมิ ให้นายรวยยึดถือไว้เป็นประกัน ที่ดินดังกล่าวมีราคา ๕๐๐,๐๐๐ บาท ต่อมานายจนมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน นายรวยจึงฟ้องนายจนเป็นคดีล้มละลาย ศาลล้มละลายกลางจะมีคำสั่งรับฟ้องนายจนไว้พิจารณาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ธงคำตอบ การที่นายจนมอบโฉนดที่ดินให้นายรวยยึดถือไว้เป็นประกัน ให้นายรวยมีสิทธิเพียงยึดถือโฉนดที่ดินไว้จนกว่านายรวยจะชำระหนี้เท่านั้น หากให้นายรวยมีสิทธิเหนือที่ดินดังกล่าวในฐานะเป็นเจ้าของผู้รับจำนองแต่อย่างใด นายรวยจึงมีฐานะเป็น **เจ้าหนี้ไม่มีประกัน** การฟ้องคดีล้มละลายจึงต้องใช้หลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๙

การฟ้องคดีล้มละลายเป็นการฟ้องให้จัดการทรัพย์สินของบุคคลผู้มีหนี้สินส่วนตัว แม้ว่าหนี้จะถึงกำหนดชำระในอนาคตก็สามารถนำมาฟ้องคดีล้มละลายได้ตามมาตรา ๙ (๓) ดังนั้น แม้ว่าหนี้ที่นายจนกู้ยืมจากนายรวยจะถึงกำหนดชำระในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ แต่เมื่อปรากฏว่านายจนมีหนี้สินมากกว่าทรัพย์สิน นายรวยจึงนำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายได้

เมื่อตามคำฟ้องปรากฏว่า นายจนมีหนี้สินส่วนตัวและเป็นหนี้นายรวยซึ่งเป็นเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นการครบเงื่อนไขในการฟ้องคดีล้มละลายของเจ้าหนี้ไม่มีประกันแล้ว ศาลล้มละลายกลางจึงต้องมีคำสั่งรับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา

๒. คดีล้มละลายเรื่องหนึ่ง โจทก์บรรยายฟ้องว่า จำเลยทำสัญญากู้เงินจากโจทก์ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงให้ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๑๒ ต่อปี ต่อมาจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้คืนตามสัญญา จำเลยมีหนี้สินล้นพ้นตัว และเป็นหนี้เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยจำนวนถึงวันฟ้องเป็นเงิน ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาท ขอศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดและพิพากษาให้จำเลยล้มละลายปรากฏว่าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การ ศาลล้มละลายกลางจึงมีคำสั่งว่า จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ เมื่อสืบพยานโจทก์ไปจนเสร็จแล้วและจำเลยไม่มีพยานมาสู้บ ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามฟ้อง จึงมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาด

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลล้มละลายกลางที่ว่า จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาด ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา ๑๓ บัญญัติให้ศาลออกหมายเรียกและส่งสำเนาคำฟ้องไปยังจำเลย**เพื่อทราบ**วันนั่งพิจารณาเท่านั้น ไม่ได้บัญญัติว่าจำเลยจะต้องยื่นคำให้การด้วย ดังนั้น ในคดีล้มละลายจำเลยจะยื่นคำให้การหรือไม่ก็ได้ หากจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การ ก็ไม่ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ คำสั่งของศาลล้มละลายกลางที่สั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (เทียบ ฎ. ๓๐๒๖/๒๕๕๑)

เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ตามฟ้องว่า จำเลยซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา มีหนี้สินล้นพ้นตัวเป็นหนี้โจทก์ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท และหนี้ตามสัญญากู้เงิน เป็นหนี้ที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ครบหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา ๙ ที่โจทก์อาจฟ้องล้มละลายได้ ดังนั้น การที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดจึงชอบด้วยกฎหมายมาตรา ๑๔ แล้ว (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๔ ปีการศึกษา ๒๕๕๔)

๓. คำถาม นายไก่อฟ้องนายเปิดเป็นคดีล้มละลายโดยระบุในคำฟ้องว่า นายไก่อเป็นตัวแทนซื้อหุ้นของบริษัทฟาร์มดี จำกัด ให้แก่นายเปิดซึ่งเป็นตัวการ นายไก่ออกเงินทರรองชำระค่าหุ้นแทนนายเปิดเป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยนายไก่อยึดถือใบหุ้นของนายเปิดไว้ ต่อมานายเปิดมีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะพึงยึดมาชำระหนี้ได้ ขอให้ศาลล้มละลายกลาง มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายเปิดเด็ดขาด นายเปิดให้การต่อสู้ว่าฟ้องของนายไก่อไม่ชอบที่ศาลจะรับไว้พิจารณา เพราะนายไก่อฟ้องคดีล้มละลายโดยมิได้ มีหนังสือทวงถามให้นายเปิดชำระหนี้ก่อน และไม่ได้กล่าวในฟ้องว่า ถ้านายเปิดล้มละลายแล้วนายไก่อจะยอมสละหุ้นของนายเปิดให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย หรือตีราคาหุ้นมาในฟ้องด้วย

ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายเปิดฟังขึ้นหรือไม่

ธงคำตอบ ข้อต่อสู้ของนายเปิดประการแรกที่ว่า นายไก่อฟ้องคดีล้มละลายโดยไม่ได้มี หนังสือทวงถามให้ชำระหนี้ก่อนนั้น **ฟังไม่ขึ้น** เพราะการที่ฟ้องกล่าวไว้แล้วว่า นายเปิด ไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะยึดมาชำระหนี้ได้นั้น ย่อมเข้าข้อสันนิษฐานตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๘ (๕) ว่านายเปิดมีหนี้สินล้นพ้นตัว นายไก่อจึงฟ้องคดีล้มละลายได้ โดยไม่ต้อง มีหนังสือทวงถามตามมาตรา ๘ (๙) ก่อนแต่อย่างใด (ฎ. ๘๘๗/๒๕๓๕)

ส่วนข้อต่อสู้ของนายเปิดประการที่สองที่ว่า นายไก่อไม่ได้กล่าวในฟ้องว่า ถ้านายเปิดล้มละลายแล้ว นายไก่อจะยอมสละหุ้นของนายเปิดให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายหรือตีราคาหุ้นมาในฟ้องด้วยนั้น **ฟังขึ้น** เพราะการที่นายไก่ออ้างว่าเป็นตัวแทนซื้อหุ้นให้แก่นายเปิดซึ่งเป็นตัวการ โดยออกเงินทರรองชำระหนี้ค่าหุ้นไปก่อน นายไก่อยอมมีสิทธิยึดหุ้นซึ่งเป็นที่ทรัพย์สินของนายเปิดตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๑๔, ๒๔๔ และ ๒๘๙ นายไก่อจึงเป็นเจ้าหนี้มีประกันตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๖ ฟ้องของนายไก่อจึงต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๐ (๒) เมื่อไม่ได้กล่าวในฟ้อง ฟ้องของนายไก่อจึงไม่ชอบที่ศาลล้มละลายกลางจะรับไว้พิจารณา (ฎ. ๑๗๕/๒๕๒๙) (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๖ ปีการศึกษา ๒๕๔๖)

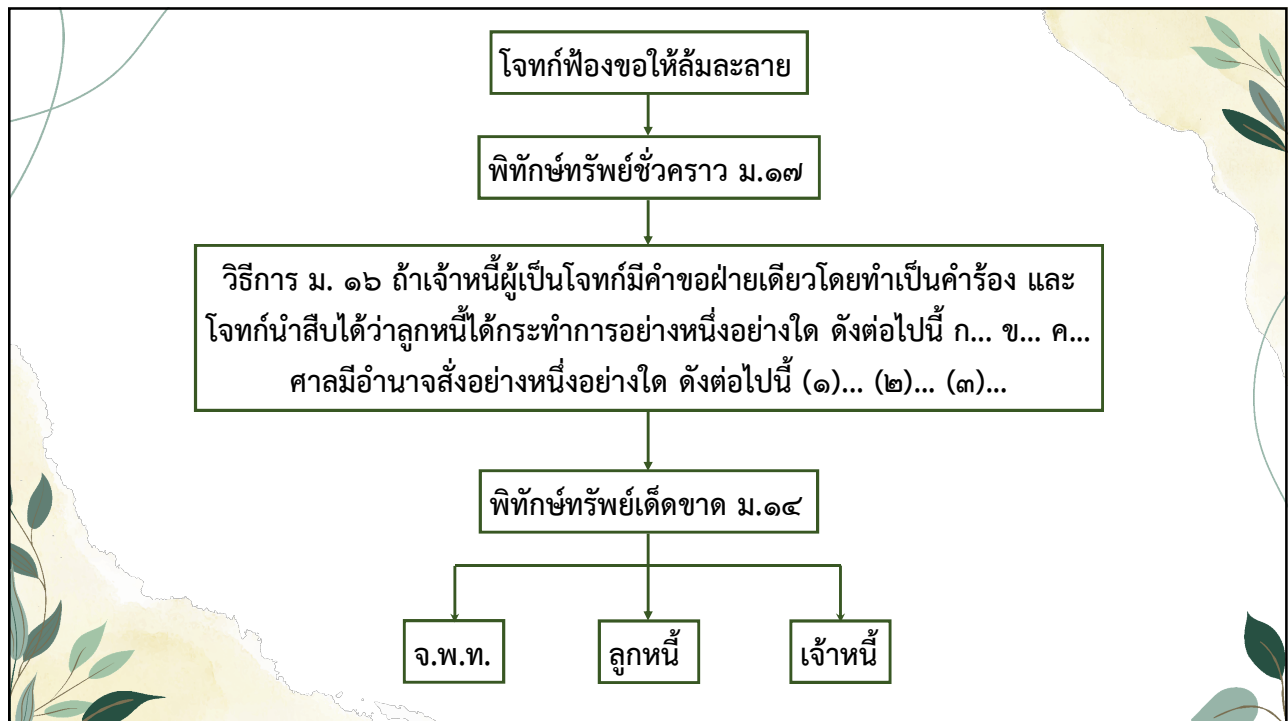
๔. คำถาม เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๓ นายดำทำสัญญากู้เงินจากธนาคารสยาม จำกัด (มหาชน) จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีข้อตกลงจะชำระต้นเงินพร้อมดอกเบี้ยคืนภายใน ๑ ปี และนายแดงนำที่ดินมาจดทะเบียนจำนองเป็นประกันหนี้ดังกล่าว โดยมีข้อตกลงด้วยว่าหากบังคับจำนองแล้วยังไม่พอชำระหนี้ นายแดงยินยอมให้ธนาคารยึดทรัพย์สินอื่นออกขายทอดตลาดเอาเงินชำระหนี้จนครบ แต่กิจการค้าที่นายดำและนายแดงทำร่วมกันขาดทุนโดยยังไม่ได้ชำระต้นเงินและดอกเบี้ยแก่ธนาคาร เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓ ธนาคารสยามฯ จึงเป็นโจทก์ฟ้องนายดำและนายแดงเป็นจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ต่อศาลล้มละลายกลางว่า จำเลยทั้งสองมีหนี้สินล้นพ้นตัว โจทก์ตราค่าทรัพย์สินที่จำนองมาในฟ้องเป็นเงิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อหักกับจำนวนหนี้แล้ว จำเลยทั้งสองยังเป็นหนี้โจทก์ไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ขอให้ศาลพิพากษาให้จำเลยทั้งสองล้มละลาย จำเลยที่ ๑ ยื่นคำให้การว่าหนี้เงินกู้ยังไม่ถึงกำหนดชำระ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง ส่วนจำเลยที่ ๒ ไม่ยื่นคำให้การต่อสู้คดี ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งว่า จำเลยที่ ๒ ขาดนัดยื่นคำให้การ เมื่อพิจารณาคดีแล้วเสร็จ ศาลล้มละลายกลางเห็นว่าข้อเท็จจริงได้ความตามฟ้อง จึงมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสองเด็ดขาดตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๔

ให้วินิจฉัยว่า การที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งว่าจำเลยที่ ๒ ขาดนัดยื่นคำให้การ และมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสองเด็ดขาด ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๓ ไม่ได้กำหนดให้ลูกหนี้ยื่นคำให้การเหมือนคดีแพ่งสามัญ จำเลยจะยื่นคำให้การหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น แม้จำเลยที่ ๒ ไม่ยื่นคำให้การต่อสู้คดี ก็ไม่ถือว่าจำเลยที่ ๒ ขาดนัดยื่นคำให้การ การที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งว่า จำเลยที่ ๒ ขาดนัดยื่นคำให้การ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนที่จำเลยที่ ๑ ให้การต่อสู้คดีว่า **หนี้ตามฟ้องยังไม่ถึงกำหนดชำระ** โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องนั้น ตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๙ (๓) เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้เมื่อหนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม หนี้ตามสัญญากู้เงินเป็นหนี้ที่กำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน แม้จะยังไม่ถึงกำหนดชำระ โจทก์ก็มีอำนาจฟ้อง ข้อต่อสู้ของจำเลยที่ ๑ ฟังไม่ขึ้น เมื่อจำเลยที่ ๑ มีหนี้สินล้นพ้นตัวและเป็นหนี้โจทก์จำนวนแน่นอนไม่น้อยกว่า ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท การที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๑ เด็ดขาด ตามมาตรา ๑๔ จึงชอบด้วยกฎหมาย

(ต่อ) สำหรับจำเลยที่ ๒ โจทก์ในฐานะผู้รับจ้างนอกรับเป็นเจ้าหนี้มีประกันตามมาตรา ๖ จะฟ้องจำเลยที่ ๒ ผู้จ้างขอให้ล้มละลายได้ต่อเมื่อไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๐ (๑) คือ ไม่ได้เป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้เกินกว่าตัวทรัพย์สินที่เป็นหลักประกัน แต่เมื่อตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๒๗/๑ วรรคหนึ่ง ผู้จ้างซึ่งจ้างทรัพย์สินของตนไว้เพื่อประกันหนี้**อันบุคคลอื่น**จะต้องชำระ ไม่ต้องรับผิดในหนี้**นั้นเกินราคาทรัพย์สินที่จ้าง...** และวรรคสอง บัญญัติว่า ข้อตกลงอันใดมีผลให้ผู้จ้างรับผิดเกินที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้น**เป็นโมฆะ** ดังนั้น การที่จำเลยที่ ๒ นำที่ดินมาจดทะเบียนจ้างนอกรับเป็นประกันหนี้ของจำเลยที่ ๑ ต่อโจทก์ จึงไม่ต้องรับผิดในหนี้**นั้นเกินราคาที่ดินจ้างนอกรับ** ส่วนข้อตกลงที่ว่าหากบังคับจ้างนอกรับได้เงินไม่พอชำระหนี้ จำเลยที่ ๒ จะยอมรับผิดในส่วนที่ขาดเป็น**โมฆะ** โจทก์จึงเป็นผู้ต้องห้ามมิให้บังคับการชำระหนี้เอาแก่ทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ เกินกว่าที่ดินทรัพย์สินจ้างนอกรับตามมาตรา ๑๐ (๑) การที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์สินของจำเลยที่ ๒ เต็มขาด จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๘ ปีการศึกษา ๒๕๕๘)

มาตรา ๑๗ ก่อนศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้
เด็ดขาด เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์จะยื่นคำขอฝ่ายเดียว โดยทำเป็น
คำร้องขอให้พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ชั่วคราวก็ได้ เมื่อศาล
ได้รับคำร้องนี้แล้วให้ดำเนินการไต่สวนต่อไปโดยทันที

ถ้าศาลเห็นว่าคดีมีมูลก็ให้สั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้
ชั่วคราว แต่ก่อนจะสั่งตั้งว่านี้ จะให้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์
ให้ประกันค่าเสียหายของลูกหนี้ตามจำนวนที่เห็นสมควรก็ได้

คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว

- ศาล หมายถึง ศาลล้มละลายซึ่งเป็นศาลชั้นต้น และต้องขอก่อนที่ศาลจะมีคำสั่ง
พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด จะขอในชั้นฎีกาไม่ได้

- พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๗ ได้กำหนดวิธีการชั่วคราวไว้แล้ว โจทก์จึงจะขอให้
ศาลยึดทรัพย์จำเลยไว้ชั่วคราว ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๕๔ อีกไม่ได้ ดู ฎ. ๓๗๒๑/๒๕๓๕

ฎ. ๑๗๔๕/๒๕๓๒

- ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวเมื่อเห็นว่า คดีมีมูลที่จะพิพากษาให้ลูกหนี้
ล้มละลายได้ คือจะต้องได้ความจริงตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐

- คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวทำให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจตามมาตรา
๑๙, ๒๒ และ ๒๕ และลูกหนี้จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตนไม่ได้ตามมาตรา
๒๔ แต่เจ้าหนี้ยังไม่มีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้

มาตรา ๑๔ ในการพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ นั้น ศาลต้องพิจารณาเอาความจริงตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ ถ้าศาลพิจารณาได้ความจริง ให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด แต่ถ้าไม่ได้ความจริงหรือลูกหนี้นำสืบได้ว่าอาจชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ให้ศาลยกฟ้อง

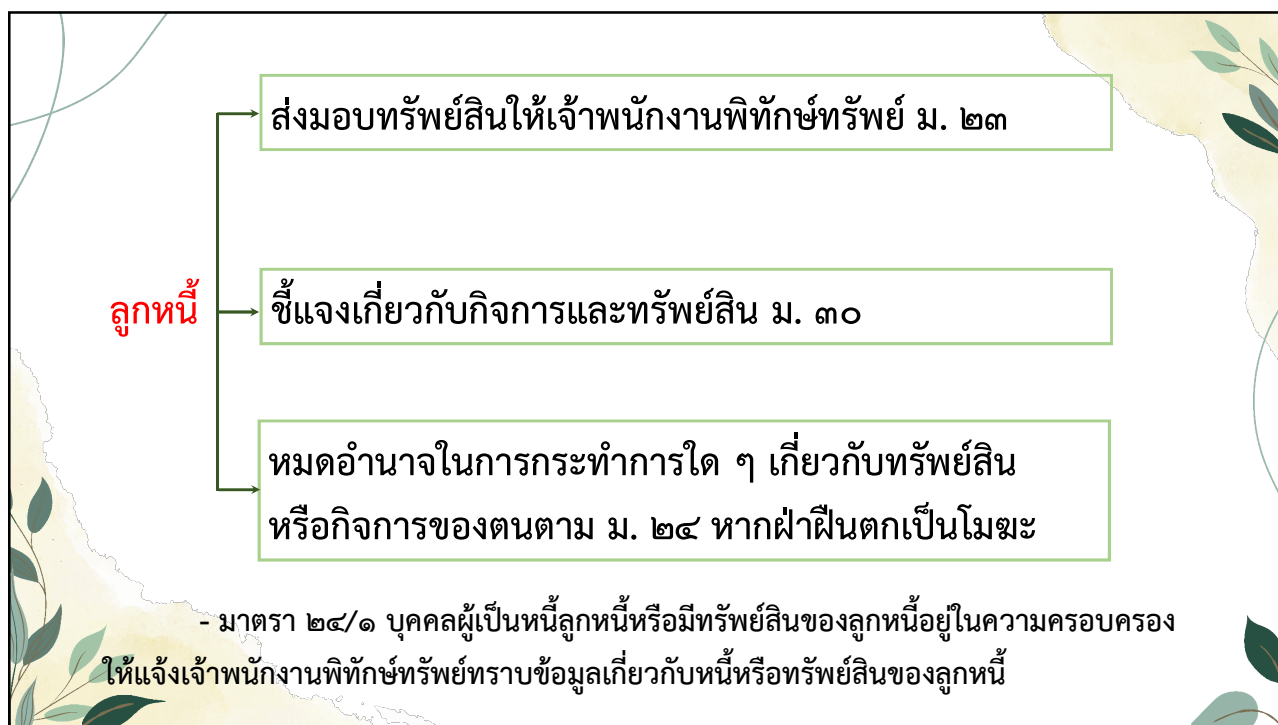
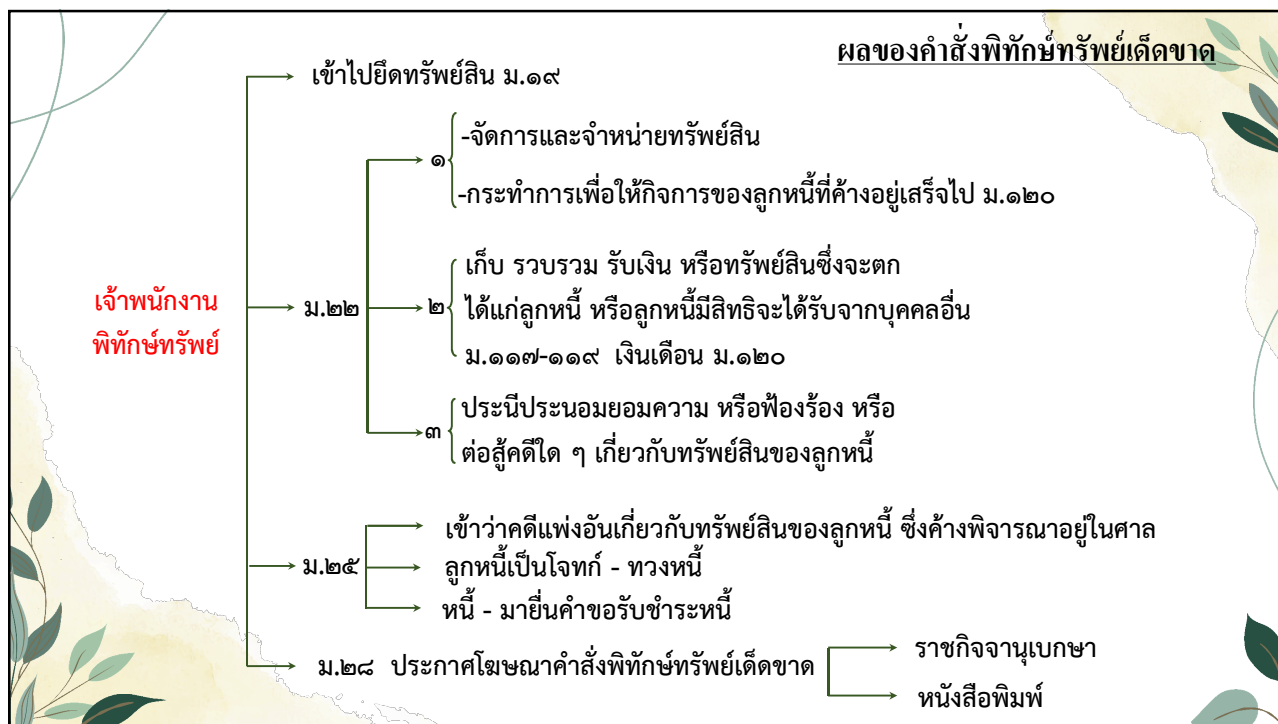
คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

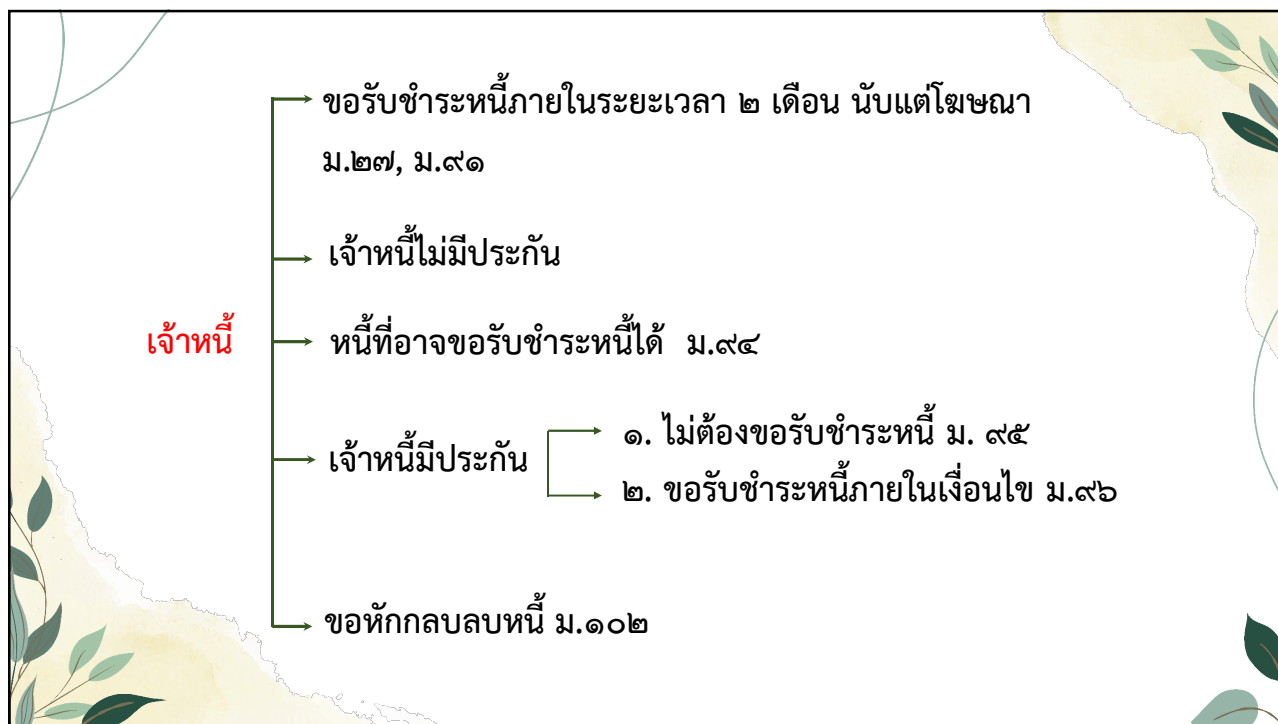
- ศาลต้องพิจารณาให้ได้ความจริงตามมาตรา ๙ หรือมาตรา ๑๐ จึงจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดตามมาตรา ๑๔
- กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน การนำหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งมาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายไม่มีผลผูกพันศาลในคดีล้มละลาย หากศาลในคดีล้มละลายเห็นว่าหนี้ดังกล่าวเป็นโมฆะ ศาลในคดีล้มละลายก็พิพากษายกฟ้องได้
- การพิจารณาว่าลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัวหรือไม่เป็น**การเฉพาะตัว**ของลูกหนี้แต่ละคน

- ทรัพย์สินที่จะนำมาพิจารณาว่าจำเลยมีทรัพย์สินมากกว่าหรือน้อยกว่าหนี้สิน อาจเป็นทรัพย์สินที่ได้มา**หลัง**จากถูกฟ้องล้มละลายก็ได้ ดู ฎ. ๕๔๒๙/๒๕๔๓
- เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว โจทก์จะขอถอนฟ้องไม่ได้ เพราะถือว่า ศาลได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ดู ฎ. ๓๒๘๖/๒๕๓๐
- คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดจะขอทุเลาการบังคับตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๓๑ ไม่ได้ เพราะคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์มีผลกระทบต่อบุคคลหลายฝ่ายต่างจากคดีแพ่งทั่วไป ดู คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๑๑๒/๒๕๑๘ (ป), ฎ. ๗๖๐/๒๕๓๐, ฎ. ๕๐๑๖/๒๕๔๗
- ถ้าลูกหนี้ยังไม่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เจ้าหนี้คนใดจะฟ้องลูกหนี้ เป็นคดีล้มละลายอีกก็ได้ แต่ถ้าศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดในคดีใดแล้ว คดีล้มละลายคดีอื่นต้องจำหน่ายคดีไปตาม**มาตรา ๑๕** ดู ฎ. ๕๓๕๘/๒๕๓๔

ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด

- ที่มีต่อ
- เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ (หน้าที่ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์)
 - ลูกหนี้ (ข้อห้ามและหน้าที่ของลูกหนี้)
 - เจ้าหนี้ (หน้าที่และสิทธิของเจ้าหนี้)

อำนาจหน้าที่
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ม.๒๒
เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว
เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑)...

(๒)...

(๓)...

ม.๒๒ (๑)

- จัดการและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้
 - เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นของลูกหนี้ ไม่รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ถูกพิทักษ์ทรัพย์ด้วย ดู ฎ. ๑๙๐๖/๒๕๕๑
 - สิทธิการเช่าแม้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของลูกหนี้ แต่ก็ยังเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ถ้าผู้ให้เช่ายินยอมให้ออนสิทธิการเช่าได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก็มีอำนาจยึดและขายทอดตลาดได้ ดู ฎ. ๗๓๓๔/๒๕๕๐
 - ในกรณีที่จำเลยเป็นผู้ประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา หน้าที่ในการนำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามาส่งศาลตามสัญญาประกัน เป็น **หน้าที่การกระทำ** ไม่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือกิจการของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาประกันดังกล่าว ดู ฎ. ๑๑๖๕/๒๕๖๐

- ทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจจัดการจะต้องเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ หรือเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลายตามมาตรา ๑๐๙

- หมายความว่า หากทรัพย์สินนั้นเคยเป็นของลูกหนี้ แต่ลูกหนี้ได้โอนไปให้บุคคลอื่นโดยชอบด้วยกฎหมายและนิติกรรมสมบูรณ์ แต่นิติกรรมนั้นอาจถูกเพิกถอนได้ตามเงื่อนไขของ พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๑๓ หรือมาตรา ๑๑๕ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะยึดทรัพย์สินนั้นทันทีไม่ได้ ต้องดำเนินการเพิกถอนการโอนก่อน ดู ฎ. ๙๑๒/๒๕๒๔

- อำนาจจัดการทรัพย์สินของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ไม่รวมถึงอำนาจในการจัดการทรัพย์สินแทนบุคคลอื่น เช่น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเข้าไปจัดการทรัพย์สินแทนลูกหนี้ในฐานะกรรมการบริษัท หรือหุ้นส่วนผู้จัดการของห้าง**ไม่ได้** เพราะไม่ใช่การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ดู ฎ. ๔๘๔๕/๒๕๓๕, ฎ. ๕๔๒๙/๒๕๓๙

ม. ๒๒ (๒)

- เก็บรวบรวมและรับเงิน หรือทรัพย์สินซึ่งจะตกได้แก่ลูกหนี้ หรือซึ่งลูกหนี้ มีสิทธิได้รับจากบุคคลอื่น (ม. ๑๑๘, ม. ๑๑๙ คือ วิธีการทวงหนี้)
 - สิทธิเรียกร้องต้องเป็นของลูกหนี้และจะต้องเป็นสิทธิเรียกร้องที่ลูกหนี้ มีอยู่ก่อนที่จะถูกพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงจะทวงหนี้ได้
 - สิทธิเรียกร้องต้องมีอยู่ในขณะที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ถ้าเป็น สิทธิเรียกร้องที่ได้มาภายหลังพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะใช้วิธีการ ทวงหนี้ไม่ได้ ต้องไปดำเนินการฟ้องเป็นคดีแพ่ง

ฎ. ๒๒๑๕/๒๕๓๖ ผู้ร้องทำสัญญาเช่าโรงงานประกอบรถยนต์ซึ่งเป็น ทรัพย์สินในกองทรัพย์สินของลูกหนี้กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หลังจากศาลมีคำสั่ง พิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาดแล้ว เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าจัดการ ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามมาตรา ๒๒ (๑) เมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาเช่าระหว่าง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กับผู้ร้อง เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ขอที่จะใช้สิทธิฟ้องร้อง ตามมาตรา ๒๒ (๓) จะใช้วิธีการทวงหนี้ตามมาตรา ๑๑๙ ไม่ได้เพราะไม่ใช่ สิทธิเรียกร้องที่จำเลยมีต่อผู้ร้องอันเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะจัดการรวบรวม ทรัพย์สินของจำเลยตามมาตรา ๒๒ (๒)

ม.๒๒(๓)

- ประนีประนอมยอมความ หรือฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

- หมายความว่า คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้ไม่อาจเป็นโจทก์หรือเป็นจำเลยด้วยตนเองได้ ต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เป็นโจทก์หรือจำเลยแทน

- ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ฟ้องคดีแทน ลูกหนี้ก็ไม่มีอำนาจฟ้อง

ดู ฎ. ๑๓๙๘๙/๒๕๕๘

- ถ้าเจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็ต้องฟ้องเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เป็นจำเลย หากฝ่าฝืนไปฟ้องลูกหนี้ ก็จะถือว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง ดู ฎ. ๖๘๒๘/๒๕๕๖ ฎ. ๑๓๕๔๑/๒๕๕๗

รวมถึงกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ ในคดีด้วย เช่น

- การร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่

- ฎ. ๖๔๔๑/๒๕๔๓

- กระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดี

- ฎ. ๕๑๑๕/๒๕๕๔ การร้องขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาดตามคำพิพากษาตามยอมในคดีแพ่ง ถือเป็น การต่อสู้คดีใด ๆ หรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย ย่อมตกอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา ๒๒ (๓)

- **แต่**ถ้าเป็นการคัดค้านการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีที่ตนถูกฟ้องให้ล้มละลาย ถือว่าเป็นการคัดค้านการกระทำของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา ๑๔๖ ลูกหนี้มีอำนาจกระทำได้ ดู ฎ. ๓๙๙๔/๒๕๓๖

- ฎ. ๒๒๑๙๔/๒๕๕๕ การร้องขอให้งดการบังคับคดี

- ฎ. ๕๓๔๘/๒๕๕๑ การขอลงการบังคับคดี

- ฎ. ๔๒๓๐/๒๕๓๘ คดีที่มีการยื่น**คำร้องขัดทรัพย์**ถือว่าเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน จึงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินคดีแทน

- ฎ. ๑๗๕๔๑/๒๕๕๗ คดีที่มีการยื่น**คำร้องขอถอนส่วน**ที่ดินจากการขายทอดตลาด ย่อมมีผลเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย อำนาจในการต่อสู้คดีของจำเลยจึงตกอยู่แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ และในกรณีเช่นนี้จะต้องมีการส่งสำเนาคำร้องให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเพื่อเข้าดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนจำเลยด้วย หากไม่ได้ส่งสำเนาคำร้องให้แก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ก็จะเป็นกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ

- แม้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะมีคำสั่งไม่ดำเนินการฟ้องคดีแทน หรือไม่ประสงค์จะดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนลูกหนี้ ก็ไม่ทำให้ลูกหนี้มีสิทธิฟ้องคดีหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยตนเองแต่อย่างใด ดู ฎ. ๑๓๙๘๙/๒๕๕๘

- รวมถึงการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาด้วย หมายความว่า เมื่อลูกหนี้ถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ลูกหนี้ไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาในคดีแพ่งได้อีก ดู ฎ. ๒๐๖๘/๒๕๔๙ ฎ. ๘๒๖๘/๒๕๕๓

- การพิจารณาว่าจำเลยมีอำนาจในการฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีหรือไม่ จะต้องพิจารณา**ในขณะ**ที่จำเลยดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น

ฎ. ๖๔๓๔/๒๕๕๗ ในคดีที่จำเลยร้องคัดค้านการขายทอดตลาด แม้อต่อมาศาลฎีกาจะพิพากษากลับคำพิพากษาศาลล้มละลายกลาง โดยไม่พิทักษ์ทรัพย์จำเลยเด็ดขาดแล้วก็ตาม ก็ไม่อาจทำให้คำร้องขอเพิกถอนการขายทอดตลาดที่จำเลยยื่นไว้ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาได้

ดู ฎ. ๗๐๑๓/๒๕๕๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- แต่การโต้แย้งกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีล้มละลายที่ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือในคดีที่ลูกหนี้ถูกพิพากษาให้ล้มละลายถือเป็นการคัดค้านการกระทำหรือคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในคดีล้มละลาย ลูกหนี้มีอำนาจกระทำได้ เช่น

- การอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ดู ฎ. ๑๐๖๕/๒๔๙๙
- การร้องคัดค้านหรืออุทธรณ์ฎีกาคำสั่งอนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ดู ฎ. ๑๕๖๑-๑๕๖๔/๒๕๐๙
- การร้องขอให้เพิกถอนการขายทอดตลาด

ลูกหนี้มีสิทธิฟ้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

- การฟ้องร้องคดีที่ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้มีอำนาจฟ้องต่อศาลได้ เช่น

▪ ลูกหนี้ยื่นคำร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย มีอำนาจกระทำเพื่อประโยชน์แก่กองมรดก ไม่ใช่เรื่องจัดการทรัพย์สิน ลูกหนี้จึงมีอำนาจกระทำได้ ดู ฎ. ๖๓๒๓/๒๕๔๗

บุคคลภายนอกฟ้องเรียกทรัพย์ของตนคืนจากลูกหนี้ โดยไม่ได้เรียกร้องค่าเสียหายอื่น ดู ฎ.๒๖๕๐/๒๕๕๐

▪ กรณีฟ้องขับไล่ลูกหนี้ออกจากทรัพย์สินที่เช่า โดยไม่ได้เรียกค่าเสียหาย ไม่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้ต่อสู้คดีได้โดยลำพัง ดู ฎ. ๗๕๑๘/๒๕๓๘

แต่ถ้ามีคำขอให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าเสียหายมาด้วย เป็นคดีที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

- ถ้าเป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้น**ภายหลัง**ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้เด็ดขาด ต้องฟ้องลูกหนี้ให้รับผิดชอบโดยตรงและลูกหนี้มีสิทธิต่อสู้คดีได้ด้วยตนเอง

- ส่วนการที่ลูกหนี้ฟ้องแย้งว่า สัญญาเช่าดังกล่าวเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา ขอให้บังคับผู้ให้เช่าจดทะเบียนสิทธิการเช่าให้แก่จำเลย เป็นการฟ้องเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

ดู ฎ. ๑๕๓๒๐/๒๕๕๘

โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยซึ่งถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดออกจากที่ดินและบ้านพิพาทของโจทก์ และเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการทำละเมิดของจำเลยจนกว่าจำเลยและบริวารจะขนย้ายทรัพย์สินออกไป จำเลยให้การและฟ้องแย้งว่า สัญญาเช่าเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา จำเลยไม่ได้ผิดสัญญาต่อโจทก์ ขอให้บังคับโจทก์จดทะเบียนสิทธิการเช่าดังกล่าวให้แก่จำเลย

ดังนี้ จำเลยมีอำนาจต่อสู้คดี และมีสิทธิฟ้องแย้งหรือไม่

การฟ้องคดีอาญา

- การที่ลูกหนี้ซึ่งถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดฟ้องคดีอาญา โดยขอให้
ลงโทษทางอาญาแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ได้มีคำขอบังคับในส่วนแบ่ง
ให้มีการชดใช้ค่าเสียหายมาด้วย ลูกหนี้นี้ย่อมดำเนินการฟ้องคดีตัวเอง
ดู ฎ. ๓๙๐๒/๒๕๔๙ ซึ่งรวมถึงการต่อสู้คดีอาญา และการถอนฟ้อง
คดีอาญาด้วย ดู ฎ. ๗๑๒๘-๗๑๓๑/๒๕๕๒

ม. ๒๔ เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการ
ใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของตน เว้นแต่จะได้กระทำตามคำสั่ง
หรือความเห็นชอบของศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ผู้จัดการทรัพย์
หรือที่ประชุมเจ้าหนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

- เมื่อพิจารณารวมกับมาตรา ๒๒ หมายความว่า เมื่อศาลมีคำสั่ง
พิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว กฎหมายห้ามมิให้ลูกหนี้ฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ
หรือกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตน โดยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์
จะต้องเป็นผู้ดำเนินการแทน หรือเว้นแต่จะเข้ากรณีตามมาตรา ๒๔ ตอนท้าย

- นิติกรรมที่ลูกหนี้กระทำไปภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด อันเป็นการฝ่าฝืนต่อมาตรา ๒๔ ถือเป็นนิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย **ตกเป็นโมฆะ** ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๐

- ฎ. ๑๕๕๐๖/๒๕๕๘ จำเลยทำสัญญาว่าจ้างโจทก์ในขณะที่จำเลยถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โจทก์ซึ่งเป็นคู่สัญญาจำเลยจะอ้างความไม่รู้จำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดได้หรือไม่

- ฎ. ๑๒๔๔๒/๒๕๕๖ โจทก์จดทะเบียนรับซื้อที่ดินพิพาทภายหลังที่โจทก์ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด โจทก์จะอ้างความสุจริตได้หรือไม่

- ตุ ฎ.๑๕๑๔๗/๒๕๕๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- บทบัญญัติในมาตรา ๒๔ นั้น ห้ามไม่ให้ลูกหนี้ฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ทั้งนี้ **ไม่ว่าในชั้นพิจารณาหรือชั้นบังคับคดี**

■ ในวันที่จำเลยยื่นอุทธรณ์ จำเลยถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จำเลยจึงไม่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ตามมาตรา ๒๒, ๒๔ การที่ศาลรับอุทธรณ์ของจำเลยไว้วินิจฉัยเป็นการไม่ชอบและจำเลยไม่มีสิทธิยื่นฎีกาต่อมาด้วย ตุ ฎ. ๘๒๖๘/๒๕๕๓

■ การร้องขอให้ถอนการบังคับคดี การร้องคัดค้านการขายทอดตลาด ถือเป็น การต่อสู้คดีใด ๆ หรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ อย่างหนึ่งอันเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ตุ ฎ. ๕๓๔๘/๒๕๕๑, ฎ. ๕๒๖๘/๒๕๕๑

- บทบัญญัติในมาตรา ๒๔ ไม่ได้ห้ามลูกหนี้ไม่ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีล้มละลาย หรือในชั้นคำขอรับชำระหนี้ คือ ลูกหนี้มีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรือคำสั่งศาลที่อนุญาตให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ได้

- ไม่ได้ห้ามลูกหนี้จัดการกิจการหรือทรัพย์สินแทนผู้อื่น ดู ฎ. ๔๘๕๖/๒๕๓๓ การที่ลูกหนี้ซึ่งถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดลงลายมือชื่อและประทับตราของบริษัท แต่งตั้งทนายความยื่นคำร้องต่อศาลเป็นการกระทำแทนบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากออกไปจากลูกหนี้ ลูกหนี้อย่อมมีอำนาจกระทำได้ไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๒๔

การเข้าว่าคดีแพ่งที่ค้างพิจารณา

ม. ๒๕ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าว่าคดีแพ่งทั้งปวงอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลขณะที่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และเมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ศาลมีอำนาจงดการพิจารณาคดีแพ่งนั้นไว้ หรือสั่งประการใดตามที่เห็นสมควรก็ได้

กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแทนลูกหนี้เฉพาะ **คดีแพ่ง** ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้เท่านั้น หมายความว่า หากคดีแพ่งนั้นลูกหนี้แพ้คดี จะต้องมีการบังคับต่อกองทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่หากเป็นคดีที่ลูกหนี้แพ้คดีแล้วไม่มีการบังคับคดีเกี่ยวกับกองทรัพย์สินของลูกหนี้ ก็ไม่อยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

- คดีที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

▪ คดีที่ลูกหนี้ถูกฟ้องขับไล่ออกจากที่ดินของโจทก์ โดยไม่ได้มีการเรียกค่าเสียหายมาด้วย ดู ฎ. ๗๕๑๘/๒๕๓๘

▪ **แต่**ถ้ามีคำขอให้ชดใช้ค่าเสียหายมาด้วย คดีในส่วนนี้เป็นคดีเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ขับไล่ลูกหนี้และให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ ลูกหนี้ย่อมมีสิทธิอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาได้เฉพาะที่พิพากษาให้ขับไล่ลูกหนี้เท่านั้น ส่วนที่พิพากษาให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าเสียหายลูกหนี้ย่อมไม่มีสิทธิอุทธรณ์ ดู ฎ. ๑๔๘๐๘/๒๕๕๘

▪ คดีฟ้องหย่า เป็นคดีครอบครัวที่ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้

▪ คดีที่ลูกหนี้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา การที่จำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด เพียงแต่ทำให้จำเลยหมดโอกาสที่จะผ่อนชำระหนี้เพื่อบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดของจำเลยเท่านั้น ส่วนการพิจารณาความผิดทางอาญาของจำเลยยังดำเนินต่อไปได้ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีอำนาจเชื่อว่าคดีแทน ดู ฎ. ๖๗๐๕/๒๕๔๒

- คดีแพ่งที่ค้างพิจารณาที่ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแทนนั้น จะต้องมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งไว้ **ก่อน** ที่ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เช่น ในกรณีที่จำเลยยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ในคดีแพ่ง การที่ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแทนลูกหนี้ตามมาตรา ๒๕ ต้องเป็นกรณีที่จำเลยยื่นคำร้องขอให้พิจารณาคดีใหม่ไว้ **ก่อน** ถูกพิทักษ์ทรัพย์ ดู ฎ. ๕๑๐๔/๒๕๓๓ ฎ. ๒๑๘/๒๕๕๙

- นิติกรรมหรือสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่สร้างขึ้นภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ลูกหนี้แล้ว เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายล้มละลาย จึงตกเป็นโมฆะและไม่ใช้กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะเชื่อว่าคดีแทนลูกหนี้ตามมาตรา ๒๕
ดู ฎ. ๔๘๕๑/๒๕๔๕ การที่ลูกหนี้จำนองที่ดินของตนแก่ผู้รับจำนองเพื่อเป็นประกันหนี้ของผู้อื่น **ภายหลัง**ที่ศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้ว นิติกรรมจำนองจึงตกเป็นโมฆะ ทั้งไม่ใช่กรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะต้องเชื่อว่าคดีแพ่งซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลตามมาตรา ๒๕

การเชื่อว่าคดีแทนเป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

- ตามมาตรา ๒๕ **ไม่ใช่บทบังคับ** ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องเชื่อว่าคดีแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลทุกเรื่อง แต่อยู่ในดุลพินิจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจไม่เชื่อว่าคดีแทนหรือขอให้ศาลจำหน่ายคดีก็ได้ ดู ฎ. ๕๗๘/๒๕๕๐

- หากเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ต่อไป ก็ไม่ทำให้จำเลยมีอำนาจดำเนินคดีเอง ดู ฎ. ๒๐/๒๕๕๑

ผลของการที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแทนตาม ม. ๙๓

- เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้าไปว่าคดีแพ่งแล้ว และปรากฏว่าคดีนั้น เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แพ้คดี เจ้าหนี้จะมีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ ภายในเวลา ๒ เดือน นับจากวันคดีถึงที่สุด

- ต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแทนและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แพ้คดี เจ้าหนี้จึงจะมีสิทธิขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๙๓ นี้

ถ้าเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่เข้ามาว่าคดี ไม่แถลงอะไร บุคคลภายนอกซึ่งเป็นโจทก์ก็ดำเนินคดีต่อไปจนศาลมีคำพิพากษา ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ บุคคลภายนอกจะใช้มาตรา ๙๓ **ไม่ได้**

- ฎ. ๒๙๖๔/๒๕๕๓ กรณีที่ศาลในคดีแพ่งมีคำสั่งยกคำร้องขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ โดยไม่อนุญาตให้จำหน่ายคดีตามคำร้องขอของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ **อันมีผลเท่ากับศาลในคดีแพ่งมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแทนจำเลยที่ ๒** ตามมาตรา ๒๕ แล้ว เมื่อศาลในคดีแพ่งมีคำพิพากษาให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แพ้คดี เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้ภายในกำหนด ๒ เดือน นับแต่คดีถึงที่สุดตามมาตรา ๙๓

- ฎ. ๑๙๑๖/๒๕๓๔ การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แถลงต่อศาลว่าไม่ขอเข้ามาในคดี โดยขอให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดี แต่ศาลมีคำสั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป เท่ากับศาลไม่อนุญาตให้จำหน่ายคดีตามคำแถลงของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เมื่อศาลให้จำเลยแพ้คดี โจทก์จึงมีสิทธิขอรับชำระหนี้ตามมาตรา ๙๓

- มาตรา ๒๕ กำหนดให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแพ่งแทนลูกหนี้ ส่วนคดีอาญาไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ เมื่อจำเลยถูกฟ้องเป็นคดีอาญา หรือเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ซึ่งไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินในคดีล้มละลาย จำเลยย่อมต่อสู้คดีได้เอง หรือสามารถดำเนินคดีต่อไปได้ ไม่ทำให้สิทธิในการนำคดีมาฟ้องเป็นอันระงับไป

- ดู ฎ. ๔๔๘๑/๒๕๔๒, ฎ. ๖๗๐๕/๒๕๔๒ การพิจารณาความผิดทางอาญาของจำเลยที่ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดยังดำเนินต่อไปได้ ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ต้องเชื่อว่าคดีแทนจำเลยเหมือนอย่างในคดีแพ่ง

- ดู ฎ. ๒๓๔๙/๒๕๔๗ แม้ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์โจทก์ในคดีอาญาแล้ว จำเลยจะขอให้ศาลจำหน่ายคดีเพราะโจทก์ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลายไม่ได้

- เมื่อศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้เด็ดขาด เจ้าหนี้จะฟ้องร้องบังคับเป็นคดีแพ่งได้เฉพาะหนี้ที่ไม่อาจยื่นคำขอรับชำระหนี้ได้เท่านั้น ส่วนหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้จะต้องนำมายื่นคำขอรับชำระหนี้ตามกฎหมายล้มละลาย

- ดู ฎ. ๑๑๒๐๗/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องคดีนี้เพื่อขอให้เพิกถอนโฉนดที่ดินที่จำเลยขอให้ออกทับที่ดินซึ่งโจทก์ครอบครอง เพิกถอนนิติกรรมการให้ที่ดินและให้ขับไล่จำเลยและบริวารออกจากที่ดิน จึงไม่ใช่หนี้เงินที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลาย โจทก์จึงฟ้องจำเลยในข้อหาดังกล่าวได้

- คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดไม่มีผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้
ผู้เป็นนายจ้างซึ่งถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดกับเจ้าหนี้ซึ่งเป็นลูกจ้างสิ้นสุดลงไป
เจ้าหนี้ซึ่งเป็นลูกจ้างของลูกหนี้อย่างคงมีสิทธิที่จะทำงานให้ลูกหนี้ ดู ฎ. ๕๕๒๓/๒๕๕๒

- เมื่อลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่ได้ทำให้ความรับผิดชอบตาม
พ.ร.บ. ว่าด้วยความรับผิดชอบอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ที่ลูกหนี้ออกเช็คไว้ก่อน
ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเป็นอันระงับไป หรือมีเหตุทำให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้อง
เป็นอันระงับไปแต่อย่างใด

คำถามทบทวน

ผลของคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด
และอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

๑. คำถาม โจทก์ฟ้องต่อศาลแพ่งว่า จำเลยทำสัญญาเช่าที่ดินจากโจทก์เป็นเวลา ๓ ปี ครบกำหนดแล้ว โจทก์มีหนังสือบอกกล่าวให้จำเลยพร้อมบริวารออกจากที่ดินของโจทก์ แต่จำเลยเพิกเฉย ขอให้พิพากษาขับไล่จำเลยพร้อมบริวารออกจากที่ดินของโจทก์ จำเลยให้การและฟ้องแย้งว่าสัญญาเช่าระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา โดยมีข้อตกลงให้จำเลยปรับปรุงที่ดินและให้สิทธิจำเลยใช้ประโยชน์จากที่ดิน ๑๐ ปี จำเลยปรับปรุงที่ดินแล้วและเพิ่งใช้ประโยชน์เพียง ๓ ปี โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ขอให้ยกฟ้อง และขอศาลบังคับให้โจทก์ไปจดทะเบียนการเช่าที่ดินต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเวลา ๗ ปีให้แก่จำเลย โจทก์ให้การแก้ฟ้องแย้งว่า ไม่เคยมีข้อตกลงกับจำเลยเป็นพิเศษนอกเหนือจากสัญญาเช่า จำเลยไม่มีสิทธิขอบังคับให้จดทะเบียนการเช่า ขอให้ยกฟ้องแย้ง (ต่อ)

(ต่อ) เมื่อคดีเสร็จการพิจารณา ศาลแพ่งวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงได้ตามที่โจทก์และจำเลยนำสืบรับกันว่า ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ ๑ เดือน เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจในการฟ้องร้อง หรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ จำเลยต้องห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของตน จึงให้เพิกถอนคำสั่งรับคำให้การและฟ้องแย้ง รวมทั้งกระบวนการพิจารณาลงจากนั้นทั้งหมดหมายเรียกและส่งสำเนาคำฟ้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเข้ามาแก้คดีต่อไป

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลแพ่งดังกล่าวชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๑. ธงคำตอบ คดีนี้โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินของโจทก์ จำเลยให้การเพียงว่า สัญญาเช่าระหว่างโจทก์กับจำเลยเป็นสัญญาต่างตอบแทนพิเศษ ยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา คดีโจทก์ในส่วนที่ฟ้องขับไล่จำเลยและบริวารออกไปจากที่ดินของโจทก์ **ไม่เกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลย** จึงไม่อยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ที่จะต่อสู้อคดีแทนจำเลยตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๒๒ (๓) และจำเลยไม่ต้องห้ามตามมาตรา ๒๔ ที่ห้ามมิให้ลูกหนี้กระทำการใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของตน จำเลยย่อมมีอำนาจให้การต่อสู้อคดีได้โดยลำพัง ดังนั้น การที่ศาลแพ่งมีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งรับคำให้การ รวมทั้งกระบวนการพิจารณาหลังจากนั้น หมายถึงและส่งสำเนาคำฟ้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเข้ามาแก้คดี จึงไม่ชอบ ศาลแพ่งต้องวินิจฉัยคดีต่อไปว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องขับไล่จำเลยและบริวารออกจากที่ดินของโจทก์หรือไม่ (ต่อ)

(ต่อ) สำหรับฟ้องแย้งของจำเลยเป็นการขอให้บังคับจดทะเบียนสิทธิการเช่าที่ดินตามสัญญาต่างตอบแทนพิเศษยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา **อันเป็นประโยชน์ในทางทรัพย์สินของจำเลย** จึงเป็นเรื่องที่จำเลยใช้สิทธิฟ้องร้องเกี่ยวกับทรัพย์สินของจำเลยหลังจากจำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ซึ่งเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวตามมาตรา ๒๒ (๒) ดังนั้น การที่ศาลแพ่งมีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งรับฟ้องแย้ง รวมทั้งกระบวนการพิจารณาหลังจากนั้นเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับฟ้องแย้ง จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว (เทียบ ฎ. ๑๕๓๒๐/๒๕๕๘) (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๐ ปีการศึกษา ๒๕๖๐)

๒. คำถาม ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายสุเทพเด็ดขาด นายสุเทพยื่นคำชี้แจงต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ว่า นายสุเทพในฐานะเจ้าหนี้ ตามคำพิพากษาของนายเฉลิมได้นำยึดที่ดินมีโฉนด ๑ แปลงของนายเฉลิม แต่นายฉลาดยื่นคำร้องขจัดทรัพย์อ้างว่าที่ดินแปลงดังกล่าวเป็นของตน ขอให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึด ศาลในคดีแพ่งพิจารณาแล้วเห็นว่าที่ดินเป็นของนายฉลาด จึงให้ปล่อยทรัพย์ที่ยึด คดีอยู่ในระหว่างระยะเวลายื่นอุทธรณ์ ขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นอุทธรณ์ต่อไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์พิจารณาพยานหลักฐาน แล้วเห็นชอบด้วยกับเหตุผลของศาล และมีคำสั่งไม่อุทธรณ์คดีร้องขจัดทรัพย์ ดังกล่าว

ให้วินิจฉัยว่า การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์คดีร้องขจัดทรัพย์โดยไม่ได้ขอความเห็นชอบของที่ประชุมเจ้าหนี้ นั้น ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๒. **ธงคำตอบ** ตาม พ.ร.บ.ล้มละลายฯ มาตรา ๒๒ (๓) เมื่อศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้แล้ว เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่ผู้เดียวมีอำนาจฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ และมาตรา ๒๕ ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เชื่อว่าคดีแพ่งทั้งปวงอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งค้างพิจารณาอยู่ในศาลขณะที่มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

คดีที่นายสุเทพนำยึดทรัพย์สินของนายเฉลิมลูกหนี้ตามคำพิพากษาออกขายทอดตลาด เพื่อนำเงินมาชำระหนี้และมีนายฉลาดร้องขจัดทรัพย์ เช่นนี้ ถือว่าเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของนายสุเทพ ซึ่งถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด จึงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา ๒๒ (๓) และมาตรา ๒๕ การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะอุทธรณ์คำสั่งศาลในคดีร้องขจัดทรัพย์นั้นต่อไปหรือไม่ ย่อมเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในอันที่จะใช้ดุลพินิจเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ แก่กองทรัพย์สินของนายสุเทพลูกหนี้ กรณีหาใช่เป็นการสละสิทธิหรือการเริ่มต้นฟ้องคดีใหม่ หรือถอนฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินในคดีล้มละลาย ที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะกระทำได้ ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบของที่ประชุมเจ้าหนี้ก่อนตามมาตรา ๑๔๕ (๓) และ (๔) ประกอบมาตรา ๔๑ (เทียบ ฎ. ๓๒๖๐/๒๕๓๕, ๔๒๓๐/๒๕๔๘) ดังนั้น การที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งไม่อุทธรณ์คดี ร้องขจัดทรัพย์โดยไม่ได้ได้รับความเห็นชอบของที่ประชุมเจ้าหนี้ จึงชอบด้วยกฎหมาย (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๐ ปี ๒๕๕๐)

๓. คำถาม โจทก์ฟ้องขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายเอกเด็ดขาด และพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายเอกเด็ดขาดเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ ทางสอบสวนของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ได้ความว่า

(ก) เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๒ นายเอกได้ยื่นคำร้องขอต่อศาลแพ่งให้ตั้งนายโท พี่ชายเป็นผู้จัดการมรดกของนางสายมารดาที่ถึงแก่ความตาย นางสาวยื่นคำคัดค้านว่า สมควรตั้งนางสาวเป็นผู้จัดการมรดกรายนี้ คดีอยู่ระหว่างนัดไต่สวนพยานของนายเอก

(ข) เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ นายพงษ์ได้ฟ้องนายเอกต่อศาลแพ่งว่า นายเอกทำสัญญาเช่าที่ดินของนายพงษ์แล้วผิดสัญญา นำที่ดินไปให้บุคคลอื่นเช่าช่วง โดยนายพงษ์ไม่ยินยอม นายพงษ์ได้บอกเลิกสัญญาแล้ว ขอให้ขับไล่นายเอกกับบริวาร ออกจากที่ดินที่เช่า แล้วส่งมอบที่ดินที่เช่าคืน นายเอกให้การต่อสู้ว่าฟ้องเคลือบคลุม นายเอกไม่เคยผิดสัญญาเช่า ขอให้ยกฟ้อง คดีอยู่ระหว่างพิจารณาสืบพยานโจทก์ (ต่อ)

(ต่อ) (ค) เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๒ นายตรีฟ้องนายเอกต่อศาลแพ่งขอให้บังคับ นายเอกชำระหนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาทพร้อมดอกเบี้ย นายเอก ขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลแพ่งพิจารณาให้นายเอกชำระเงินตามฟ้อง นายเอกเพ่งทราบบว่า ตนถูกฟ้องเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นายเอกประสงค์จะยื่นคำร้องขอให้พิจารณา คดีใหม่ต่อศาลแพ่งในวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒

ให้วินิจฉัยว่า นายเอกสามารถดำเนินคดีทั้งสามคดีต่อไปได้หรือไม่

๓. **ธงคำตอบ (ก)** การยื่นคำร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกเป็นเรื่องที่นายเอกในฐานะผู้มีส่วนได้เสียมีอำนาจกระทำเพื่อประโยชน์แก่กองมรดก **มิใช่เรื่องจัดการทรัพย์สิน** การฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ในคดีล้มละลาย จึงไม่เป็นการกระทำที่ต้องห้ามตาม มาตรา ๒๒, ๒๔ และ ๒๕ แม้นายเอกถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ก็ยื่นคำร้องขอตั้งผู้จัดการมรดกและสามารถดำเนินคดีต่อไปได้ ไม่จำเป็นต้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาว่าคดีแทน (เทียบ ฎ. ๖๓๒๓/๒๕๔๗)

(ข) การที่นายพงษ์ฟ้องขับไล่นายเอกให้ออกจากที่ดินของนายพงษ์ **โดยมิได้เรียกให้นายเอกชดใช้ค่าเสียหาย** ไม่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของนายเอก ตาม ม. ๒๕ แม้นายเอกถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด **ในระหว่างพิจารณา** ก็ไม่จำเป็นต้องเรียกเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เข้ามาในคดี นายเอกสามารถดำเนินคดีต่อไปได้ (เทียบ ฎ. ๗๕๑๘/๒๕๓๘) (ต่อ)

(ต่อ) (ค) เมื่อศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายเอกเด็ดขาดแล้ว หลังจากนั้นเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวที่จะฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลาย มาตรา ๒๒ (๓) การยื่นคำขอให้พิจารณาคดีใหม่เป็นการต่อสู้คดีเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ถูกโจทก์ฟ้องให้ชำระหนี้ จึงเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แต่เพียงผู้เดียวที่จะยื่นคำขอให้พิจารณาคดีใหม่ นายเอกหาสิทธิยื่นไม่ (เทียบ ฎ. ๕๐๑๖/๒๕๓๓) (ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษาฯ วันอาทิตย์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐)

การประชุมเจ้าหน้าที่แบ่งเป็น ๒ ประเภท

๑. การประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรก (ม. ๓๑ วรรคหนึ่ง)

เพื่อปรึกษาว่า

- จะควรยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ หรือ
- ควรให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และ
- ปรึกษาถึงวิธีที่จะจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้

๒. การประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งอื่น (ม. ๓๒ วรรคหนึ่ง)

เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกตามเวลาที่เห็นสมควร หรือตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือตามที่ศาลสั่ง หรือเมื่อเจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวนหนี้รวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนหนี้ที่ได้มีการยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ได้ทำหนังสือขอให้เรียกประชุม

มติที่ประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรก

ดู ฎ. ๙๕๕/๒๕๐๕ (ป) ในการประชุมเจ้าหน้าที่ครั้งแรก ที่ประชุมเจ้าหน้าที่จะปรึกษาว่าควรยอมรับคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ได้หรือไม่ ลูกหนี้ต้องได้ยื่นคำขอประนอมหนี้ต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไว้แล้ว เมื่อปรากฏว่าลูกหนี้ไม่ได้ขอประนอมหนี้ เจ้าหนี้ต้องลงมติให้ลูกหนี้ล้มละลาย เจ้าหนี้จะลงมติไม่ให้ลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย**ไม่ได้** เพราะจะเป็นการนอกเหนือไปจากที่มาตรา ๓๑ บัญญัติไว้

ม.๓๖ เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เห็นว่ามติ
ของที่ประชุมเจ้าหนี้ขัดต่อกฎหมาย หรือประโยชน์อันร่วมกัน
ของเจ้าหนี้ทั้งหลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์อาจยื่นคำขอ
โดยทำเป็นคำร้องต่อศาล และศาลอาจมีคำสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติการ
ตามมตินั้นได้ แต่ต้องยื่นต่อศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ที่ประชุม
เจ้าหนี้ลงมติ

การขอให้ศาลทำลายมติที่ประชุมเจ้าหนี้

- ผู้มีสิทธิขอ

เฉพาะเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น ส่วนเจ้าหนี้ไม่มีอำนาจ

- เหตุในการขอให้ทำลาย

เช่น ลูกหนี้ไม่ได้ขอประนอมหนี้ แต่ที่ประชุมเจ้าหนี้
ลงมติไม่ให้ลูกหนี้ล้มละลาย ถือว่ามติที่ประชุมเจ้าหนี้ขัดต่อกฎหมาย
ดู ฎ. ๖๗๐/๒๕๒๖

หรือ การที่ที่ประชุมเจ้าหนี้มีมติไม่ให้ฟ้องขับไล่และเรียกค่าเช่า
กับค่าเสียหายจากผู้เช่าทรัพย์สินของลูกหนี้ ทั้งที่ผู้เช่าผิดนัดชำระค่าเช่า ถือว่า
มติของที่ประชุมเจ้าหนี้ขัดต่อประโยชน์ร่วมกันของเจ้าหนี้ทั้งหลาย
ดู ฎ. ๖๘๙/๒๕๓๔

การประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย

ความหมายตามมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง

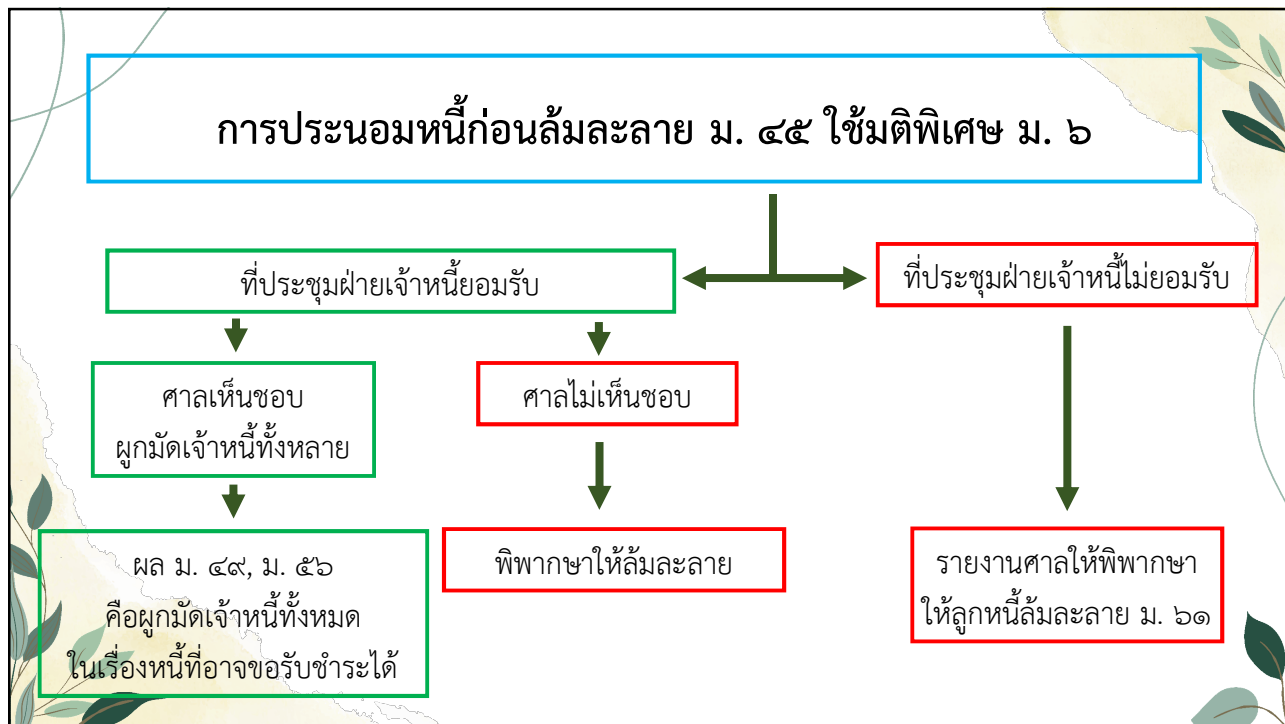
- คือการชำระหนี้แต่เพียง**บางส่วน** หรือ
การชำระหนี้โดย**วิธีอื่น** เช่น โอนที่ดินที่ใช้หนี้
- ถ้าชำระหนี้เต็มจำนวนทีเดียว **ไม่ใช่**การประนอมหนี้
แต่เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการยกเลิกการล้มละลาย

การประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย ม. ๔๕
ใช้มติพิเศษ ม. ๖

เจ้าหนี้ฝ่ายข้างมาก

จำนวนหนี้เท่ากับ ๓/๔
แห่งจำนวนหนี้ทั้งหมด
ของเจ้าหนี้ซึ่งได้เข้าร่วมประชุม
และออกเสียงลงคะแนนในมตินั้น

- กำหนดเวลายื่นคำขอประนอมหนี้
- การแก้ไขคำขอประนอมหนี้
- การยอมรับคำขอประนอมหนี้
- ผลของคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้
- การยกเลิกการประนอมหนี้

กำหนดเวลายื่นคำขอประนอมหนี้

ให้ยื่นต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ภายในกำหนดเจ็ดวัน นับแต่วันยื่นคำชี้แจงเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินตามมาตรา ๓๐ หรือภายในเวลาตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์กำหนดให้ (มาตรา ๔๕) ถ้ายื่นพ้นเวลาดังกล่าวเป็นการไม่ชอบ ศาลจะต้องพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ดู ฎ. ๑๘๒๑/๒๕๒๓

ทั้งนี้ ลูกหนี้ต้องยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายเสียก่อนที่ที่ประชุมเจ้าหนี้จะพิจารณาลงมติอย่างใดอย่างหนึ่งในการประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก ถ้าที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติไปแล้ว ลูกหนี้ไม่มีสิทธิยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายอีก โดยกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้ขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลายได้เพียงครั้งเดียว เพราะมิฉะนั้นจะทำให้คดีล้มละลายไม่อาจดำเนินไปได้โดยรวดเร็ว

ดู ฎ. ๑๓๕๐/๒๕๔๖

การขอแก้ไขคำขอประนอมหนี้ ม.๔๗

- เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หรือศาลจะอนุญาตให้แก้ไขได้ต่อเมื่อเป็นประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายเพิ่มขึ้น เช่น ชำระหนี้เพิ่มจากร้อยละ ๒๐ เป็นร้อยละ ๕๐

การยอมรับคำขอประนอมหนี้ ม.๕๖

- ภายหลังจากที่ประชุมเจ้าหนี้ได้มีมติพิเศษ (ตามมาตรา ๖) ยอมรับคำขอประนอมหนี้แล้ว คำขอประนอมหนี้ยังไม่ผูกมัดเจ้าหนี้ (คือ ผูกมัดว่าเจ้าหนี้มีสิทธิได้รับชำระหนี้เพียงเท่าที่ระบุไว้ในคำขอประนอมหนี้) จนกว่าศาลจะได้มีคำสั่งเห็นชอบด้วยกับคำขอประนอมหนี้นั้น

ผลของคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้

ม.๕๖ การประนอมหนี้ซึ่งที่ประชุมเจ้าหนี้ได้ยอมรับและศาลเห็นชอบด้วยแล้ว ผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระได้ แต่ไม่ผูกมัดเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดในเรื่องหนี้ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ลูกหนี้ไม่อาจหลุดพ้นโดยคำสั่งปลดจากล้มละลายได้ เว้นแต่เจ้าหนี้คนนั้นได้ยินยอมด้วยในการประนอมหนี้

มาตรา ๕๖ หมายความว่าอย่างไร

กรณีเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้

ดู ฎ. ๑๐๐๑/๒๕๐๙ (ป), ฎ. ๖๒๖/๒๕๒๑ วินิจฉัยทำนองเดียวกันว่า เมื่อหนี้ของเจ้าหนี้ไม่ใช่หนี้ตั้งที่ระบุไว้ในมาตรา ๗๗ การประนอมหนี้นั้นก็ผูกมัดเจ้าหนี้ซึ่งได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้รับผิดในหนี้้นั้นภายหลังอีกไม่ได้

กรณีเจ้าหนี้ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้

ดู ฎ. ๑๒๔๓/๒๕๑๙, ฎ. ๖๓๔๙/๒๕๓๗ แม้โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ โจทก์ก็ต้องถูกผูกมัดโดยการประนอมหนี้ด้วย โจทก์จึงไม่อาจนำหนี้ที่ไม่ได้ขอรับชำระหนี้ดังกล่าวมาฟ้องจำเลยให้ต้องรับผิดอีกได้

ม.๕๙ การประนอมหนี้ไม่ทำให้บุคคลซึ่งเป็นหุ้นส่วนกับลูกหนี้หรือรับผิดร่วมกับลูกหนี้ หรือค้ำประกันหรืออยู่ในลักษณะอย่างผู้ค้ำประกันของลูกหนี้ หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย

คือ มีผลเฉพาะตัวลูกหนี้เท่านั้นที่หลุดพ้นจากหนี้เดิม มาผูกพันตามหนี้ในคำขอประนอมหนี้

ดู ฎ. ๒๕๔/๒๕๐๗ ในคดีล้มละลาย การประนอมหนี้ทำให้ผู้ค้าประกันของบุคคลผู้ล้มละลายนั้น หลุดพ้นจากความรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของบุคคลผู้ล้มละลายไม่

ดู ฎ. ๖๓๕/๒๕๒๒ การประนอมหนี้ผูกมัดเจ้าหนี้ทั้งหมดในเรื่องหนี้ซึ่งอาจขอรับชำระหนี้ได้จากลูกหนี้ในคดีล้มละลายเท่านั้น ไม่มีผลผูกมัดถึงเจ้าหนี้ของลูกหนี้คนอื่นและในคดีอื่น

การยกเลิกการประนอมหนี้ตาม ม. ๖๐

ได้แก่

- ลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ในการประนอมหนี้
- การประนอมหนี้ไม่อาจดำเนินไปได้โดยปราศจากยุติธรรม หรือจะเป็นการเน้นเข้าเกินสมควร
- ศาลได้มีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้เพราะถูกหลอกลวง

ทุจริต

ผลของการยกเลิกการประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย

- เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการประนอมหนี้แล้ว ศาลต้องพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย และศาลจะกลับไปยกเอาเหตุที่ไม่ควรพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายมาพิพากษายกฟ้องไม่ได้ ดู ฎ. ๖๐๕๘/๒๕๔๑, ฎ. ๕๒๗๒/๒๕๔๔

- ลูกหนี้จะต้องกลับไปชำระหนี้ตาม**มูลหนี้เดิม**ที่เจ้าหนี้ขอรับชำระหนี้มาเต็มจำนวนหนี้ ลูกหนี้จะถือเอาประโยชน์จากข้อตกลงในการประนอมหนี้อีกไม่ได้ ดู ฎ. ๒๐๗๑/๒๕๓๕

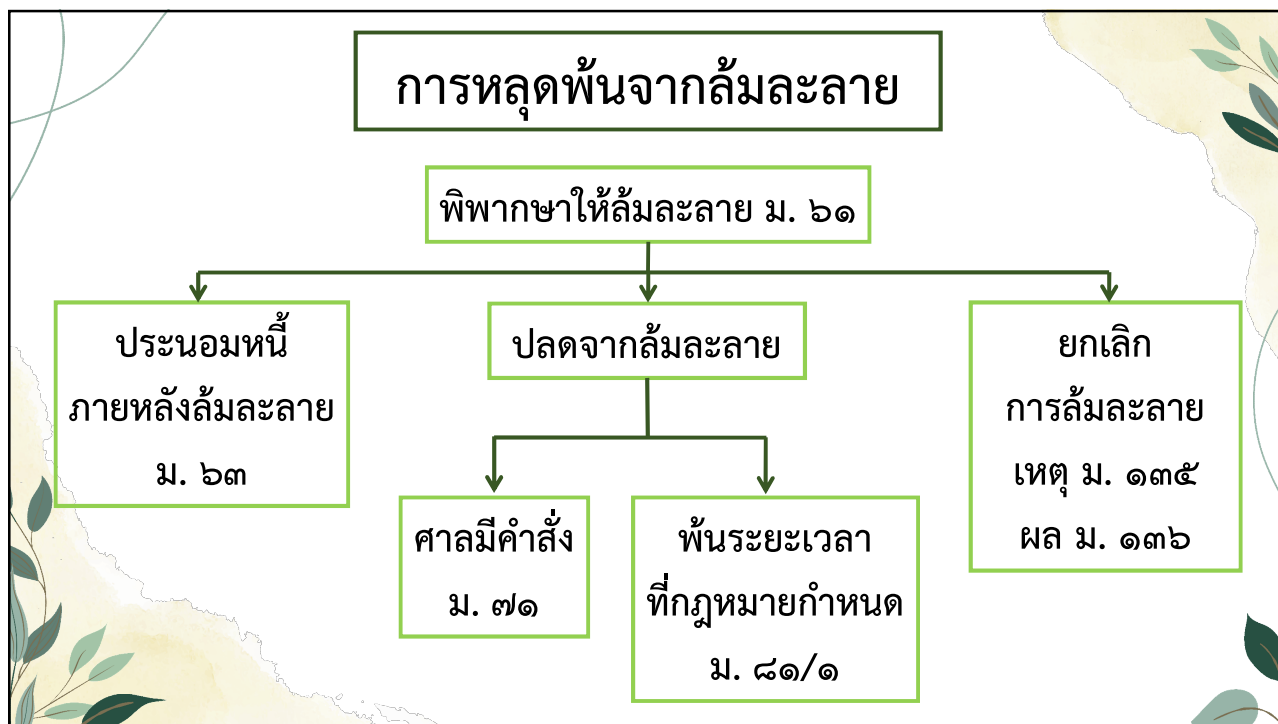
คำถามทบทวน การประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย

คำถาม คดีล้มละลายเรื่องหนึ่ง ลูกหนี้ยื่นคำขอประนอมหนี้ก่อนล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้นัดประชุมเจ้าหนี้ครั้งแรก เพื่อพิจารณาคำขอประนอมหนี้ของลูกหนี้ ปรากฏว่าที่ประชุมเจ้าหนี้ลงมติพิเศษยอมรับคำขอประนอมหนี้ และศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ต่อมาเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานต่อศาลว่าลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำขอประนอมหนี้ ขอให้มีการยกเลิกการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย ศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการประนอมหนี้ก่อนล้มละลายและนัดฟังคำพิพากษา เมื่อถึงวันนัด ศาลมีคำพิพากษาโดยวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงจากการไต่สวนลูกหนี้โดยเปิดเผย และจากรายงานเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เกี่ยวกับการประนอมหนี้ ได้ความว่า ลูกหนี้เป็นข้าราชการมีเงินเดือน เดือนละ ๘๐,๐๐๐ บาท ยังอยู่ในวิสัยที่อาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด คดีมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย พิพากษายกฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาศาลล้มละลายกลางชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๖๐ บัญญัติว่า ถ้าลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ในการประนอมหนี้ก็ดี... เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงานหรือเจ้าหนี้คนใดมีคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ศาลมีอำนาจยกเลิกการประนอมหนี้และพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลาย... บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการประนอมหนี้แล้ว ต้องพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายสถานเดียว จะกลับไปใช้เหตุที่ว่า ลูกหนี้อาจชำระหนี้ได้ทั้งหมด คดีมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลายฯ มาใช้บังคับแก่กรณีนี้ไม่ได้ เพราะบทบัญญัติดังกล่าวต้องใช้บังคับแก่กรณีที่ยังไม่ได้มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าศาลได้มีคำสั่งยกเลิกการประนอมหนี้แล้ว ศาลจึงต้องพิพากษาให้ลูกหนี้ล้มละลายตามมาตรา ๖๐ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๐๕๘/๒๕๔๑)

คำพิพากษาศาลล้มละลายกลางไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ ๕๓ ปี ๒๕๔๓)

- การที่พระราชบัญญัติล้มละลาย ฯ มาตรา ๖๒ บัญญัติว่า การล้มละลายของลูกหนี้เริ่มต้นมีผลตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ นั้น ก็เป็นเรื่องผลเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ แต่ไม่ได้มีผลทำให้สถานะบุคคลของลูกหนี้เปลี่ยนเป็นบุคคลล้มละลาย ตั้งแต่วันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

ดังนั้น การที่กรรมการบริษัทจำกัดถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ เต็ดขาด จึงยังถือไม่ได้ว่ากรรมการบริษัทตกเป็นบุคคลล้มละลายตามพพ. มาตรา ๑๑๕๔ ดู ฎ.๗๖๓/๒๕๓๗

การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย มาตรา ๖๓

- ถ้าศาลเห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย ให้ศาลสั่งยกเลิกการล้มละลายและสั่งให้ลูกหนี้กลับมามีอำนาจจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน ดังนั้น ลูกหนี้อย่อมมีอำนาจจัดการเกี่ยวกับกิจการและทรัพย์สินต่อไป ส่วนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ย่อมไม่มีอำนาจเข้าไปจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้อีก

- การประนอมหนี้ภายหลังล้มละลายอาจถูกยกเลิกได้ โดยต้องนำมาตรา ๖๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การปลดจากล้มละลาย ตามมาตรา ๖๗/๑

มี ๒ กรณี

๑. ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลาย ตามมาตรา ๗๑

๒. ปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย ตามมาตรา ๘๑/๑

เงื่อนไขศาลสั่งปลดจากล้มละลาย (ม. ๗๑)

๑. แบ่งทรัพย์สินชำระให้แก่เจ้าหนี้ที่ได้ขอรับชำระหนี้ไว้แล้ว ไม่น้อยกว่า ๕๐ % **และ**
๒. ไม่เป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
 - การปลดจากล้มละลายตามมาตรา นี้ใช้บังคับทั้งกับบุคคลล้มละลายที่เป็นบุคคลธรรมดา **และ**นิติบุคคล

การปลดจากล้มละลายโดยผลของกฎหมาย (ม. ๘๑/๑)

- ใช้กับ**บุคคลธรรมดา**
- ปลดทันทีที่พ้นระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลาย
- อาจมีเหตุให้ขยายระยะเวลาออกไปตามมาตรา ๘๑/๑ อนุมาตรา (๑) ถึง (๓) อาจขยายระยะเวลาเป็น ๕ ปี หรือ ๑๐ ปี

ผลของคำสั่งปลดจากล้มละลาย

- ผลเกี่ยวกับหนี้สิน (ม.๗๗)
- ผลเกี่ยวกับผู้ร่วมรับผิดชอบลูกหนี้ (ม.๗๘)
- ผลเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย

ซึ่งถูกปลดจากล้มละลาย

ม.๗๗ คำสั่งปลดจากล้มละลายทำให้บุคคลล้มละลายหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้

เว้นแต่

(๑) หนี้เกี่ยวกับภาษีอากร หรือจังกอบของรัฐบาล หรือเทศบาล

(๒) หนี้ซึ่งได้เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของบุคคลล้มละลาย หรือหนี้ซึ่งเจ้าหนี้ไม่ได้เรียกร้องเนื่องจากความทุจริตฉ้อโกงซึ่งบุคคลล้มละลายมีส่วนเกี่ยวข้องสมบูรณ์

- มาตรา ๗๗ หมายความว่าอย่างไร

ฎ. ๒๗๙๒/๒๕๕๙ ก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ จำเลยถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และได้รับการปลดจากล้มละลายตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๘๑/๑ หน้าที่โจทก์นำมาฟ้องคดีนี้เป็นหนี้ตามคำพิพากษาตามยอมที่ศาลมีคำพิพากษาก่อนวันที่ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยเด็ดขาดในคดีก่อน จึงเป็นหนี้ที่โจทก์ต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีก่อน ทั้งเป็นหนี้ที่ไม่ต้องด้วยข้อยกเว้นตามมาตรา ๗๗ (๑) และ (๒) โจทก์จึงไม่มีอำนาจนำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องจำเลยให้ล้มละลายเป็นคดีนี้ได้อีก

ฎ. ๔๗๙๗/๒๕๕๓ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

ฎ. ๓๙๖๐/๒๕๕๙ โจทก์นำหนี้ค่าเสียหายจากการที่จำเลยผิดสัญญาซื้อขายหุ้นมาฟ้องบังคับให้จำเลยชำระค่าเสียหายดังกล่าว จึงถือว่าเป็นหนี้เงินที่อาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ทั้งสิทธิเรียกร้องดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลย จึงเป็นหนี้ซึ่งขอรับชำระหนี้ได้ในคดีล้มละลายซึ่งต้องยื่นคำขอรับชำระหนี้ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้เมื่อต่อมาศาลล้มละลายกลางมีคำพิพากษาให้จำเลยล้มละลายและมีคำสั่งปลดจำเลยจากการเป็นบุคคลล้มละลาย จึงมีผลให้จำเลยหลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระหนี้ได้ตามมาตรา ๗๗ โจทก์หมดสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

- หนี้ที่ไม่หลุดพ้นจากคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๗๗ (๑) และ (๒) แม้เจ้าหนี้จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลาย เจ้าหนี้ก็มีสิทธินำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบเป็นคดีแพ่ง หรือคดีล้มละลายได้

ฎ. ๖๓๔/๒๕๕๔ แม้โจทก์จะมีได้นำหนี้ภาษีอากรไปยื่น คำขอรับชำระหนี้ในกรณีที่จำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ตาม แต่ต่อมาจำเลยได้รับการปลดจากล้มละลาย จำเลยก็ไม่หลุดพ้นจากหนี้ ดังกล่าว

ผลต่อเจ้าหนี้มีประกัน

แม้เจ้าหนี้มีประกันจะไม่ได้ขอรับชำระหนี้ และในคดีนั้นศาลมีคำสั่งปลด ลูกหนี้จากการล้มละลาย เจ้าหนี้มีประกันก็ยังคงมีสิทธิบังคับชำระหนี้เอาแก่ ทรัพย์หลักประกันต่อไปได้ ทั้งนี้เพราะกฎหมายล้มละลายให้สิทธิแก่เจ้าหนี้มี ประกันที่จะขอรับชำระหนี้หรือไม่ก็ได้ ประกอบกับคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่กระทบต่อสิทธิของเจ้าหนี้มีประกัน

ดู ฎ. ๗๘๕๔/๒๕๕๗

ดู ฎ. ๒๕๓๗/๒๕๕๒ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- มาตรา ๗๘ หมายความว่าอย่างไร

หมายความว่า การที่ศาลมีคำสั่งปลดจากลี้มละลายนั้น มีผลเฉพาะตัวลูกหนี้ผู้ลี้มละลายเท่านั้น ส่วนผู้ค้ำประกันของลูกหนี้ไม่ได้หลุดพ้นจากความรับผิดไปด้วย ผู้ค้ำประกันยอมหลุดพ้นเฉพาะเท่ากับจำนวนเงินที่เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ ถ้าเจ้าหนี้ยังไม่ได้รับชำระหนี้ ผู้ค้ำประกันยังคงต้องรับผิดชอบเต็มจำนวน

ดู ฎ.๘๖๒๗/๒๕๕๘

- บุคคลลี้มละลายซึ่งได้รับการปลดจากลี้มละลายยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่ายและแบ่งทรัพย์สินของตนตามมาตรา ๗๙ หมายความว่าอย่างไร

หมายความว่า เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยังคงมีอำนาจจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ที่ลูกหนี้มีอยู่ขณะที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือได้มาก่อนมีการปลดจากลี้มละลาย ส่วนลูกหนี้แม้จะได้รับการปลดจากลี้มละลายแล้ว ไม่มีอำนาจจัดการทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการลี้มละลายแต่อย่างใด

ดู ฎ. ๓๓๔๕/๒๕๕๙

ดู ฎ.๘๔๙๙/๒๕๕๙ ฎ.๑๖๘๑/๒๕๕๒ ฎ.๔๔๗๒/๒๕๕๒ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- ส่วนทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ลูกหนี้ได้รับมา**ภายหลัง**ที่ได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ลูกหนี้อย่อมมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินนั้น
ดู ฎ. ๑๐๐๗๙/๒๕๕๘, ฎ. ๙๐๕๐/๒๕๖๐

- ส่วนการปลดบุคคลธรรมดาจากล้มละลายโดยผลของกฎหมายเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่เวลาที่ศาลได้พิพากษาให้ล้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑ วรรคท้ายประกอบมาตรา ๗๗ นั้น บุคคลล้มละลายย่อมพ้นจากการล้มละลายโดยอัตโนมัติ โดยไม่จำเป็นต้องมีคำสั่งอีก

ทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย

ตามมาตรา ๑๐๙ หมายถึง

๑. ทรัพย์สินที่ลูกหนี้มีอยู่ใน**เวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย**

- เวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย หมายความว่าอย่างไร
- รวมถึงสิทธิเรียกร้องเหนือทรัพย์สินของบุคคลอื่น

เช่น ลูกหนี้มีสิทธิจะได้รับเงินสะสม เงินสมทบ จากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพฯ โดยมีเงื่อนไขว่าจะได้รับต่อเมื่อลูกหนี้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาพของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพแล้ว สิทธิเรียกร้องดังกล่าวเป็นสิทธิที่ลูกหนี้มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย ย่อมเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ตามมาตรา ๑๐๙ แม้ว่าสิทธิเรียกร้องกล่าวจะมี**เงื่อนไข** ดู ฎ. ๑๑๑๙/๒๕๕๔

ทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย (ต่อ)

๒. ทรัพย์สินที่ลูกหนี้ได้มา**ภายหลัง**ที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์

- ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างล้มละลาย จึงเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย ตามมาตรา ๑๐๙ (๒) ดู ฎ. ๑๘๓๖/๒๕๒๔

๓. สิ่งของของบุคคลอื่นที่อยู่ในความครอบครองของลูกหนี้ ตามมาตรา ๑๐๙ (๓)

- ตามมาตรานี้ระบุว่า ต้องเป็นสิ่งของ ไม่ใช่ตัวเงิน แต่เงินอาจเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย

ดู ฎ. ๖๕๓๕/๒๕๓๔

คำถามทบทวน

หลักเกณฑ์การปลดจากล้มละลาย

๑. คำถาม กรมสรรพากรเป็นโจทก์ฟ้องนายสมบัติต่อศาลล้มละลายกลาง ว่านายสมบัติค้างชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พร้อมเบี้ยปรับและเงินเพิ่มรวม ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท นายสมบัติมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขอศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายสมบัติเด็ดขาดและพิพากษาให้ล้มละลาย ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้ววินิจฉัยว่า นายสมบัติเคยถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดและพิพากษาให้ล้มละลายมาพ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา จึงได้รับการปลดจากล้มละลายก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้แล้ว หนี้ภาษีอากรตามฟ้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ในคดีก่อน แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ โจทก์จึงไม่อาจนำหนี้ดังกล่าวมาฟ้องนายสมบัติให้ล้มละลายได้อีก พิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาของศาลล้มละลายกลางชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๑. คำตอบ แม้นายสมบัติเคยถูกศาลล้มละลายกลางพิพากษาให้ล้มละลายมาพ้นกำหนดระยะเวลา ๓ ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา ซึ่งนายสมบัติได้รับการปลดจากการล้มละลายก่อนโจทก์ฟ้องคดีนี้ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘๑/๑ ก็ตาม แต่มาตรา ๘๑/๑วรรคท้าย บัญญัติให้นำมาตรา ๗๗ มาใช้บังคับกับการปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๘๑/๑ โดยอนุโลม ดังนั้น แม้หนี้ภาษีอากรตามฟ้องจะเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายสมบัติเด็ดขาดในคดีก่อนซึ่งถือว่าเป็นหนี้อันพึงชำระได้ตามมาตรา ๙๔ นายสมบัติก็ยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้เกี่ยวกับภาษีอากรตามมาตรา ๗๗ (๑) แม้โจทก์จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ภาษีอากรดังกล่าวในคดีก่อนเพราะหนี้ตามข้อยกเว้นของมาตรา ๗๗ (๑) และ (๒) นั้น กฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้วหรือเป็นบทบัญญัติที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๙๑ ไม่ โจทก์จึงมีสิทธินำหนี้ภาษีอากรที่นายสมบัติค้างชำระมาฟ้องนายสมบัติให้ล้มละลายได้ (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๔๙๕๕/๒๕๓๖)

คำพิพากษาของศาลล้มละลายกลางจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๓ ปี ๒๕๕๓)

๒. คำถาม กรมสรรพากรเป็นโจทก์ฟ้องว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดรุ่งเรือง จำเลยที่ ๑ เป็นหนี้ภาษีอากรต่อโจทก์ จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท นายรุ่งโรจน์จำเลยที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดของจำเลยที่ ๑ จึงต้องร่วมรับผิดในหนี้ภาษีอากรของจำเลยที่ ๑ ต่อโจทก์โดยไม่จำกัดจำนวน จำเลยทั้งสองไม่ชำระหนี้ภาษีอากรดังกล่าวและมีหนี้สินล้นพ้นตัว ขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยทั้งสองเด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย ศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งไม่รับฟ้องในส่วนของจำเลยที่ ๒ เนื่องจากศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๒ เด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายในคดีอื่นก่อนแล้ว ต่อมาศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๑ เด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย คดีถึงที่สุด หลังจากนั้นโจทก์ยื่นคำร้องว่า บัดนี้จำเลยที่ ๒ ซึ่งถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายมาครบ ๓ ปีจึงได้รับการปลดจากล้มละลายแล้ว ขอให้ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๒ เด็ดขาดและพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘๙ (ต่อ)

(ต่อ) เมื่อถึงวันนัด ศาลสอบแล้ว จำเลยที่ ๒ แถลงรับว่า เคยเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดอยู่ในขณะที่โจทก์ฟ้องและศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ ๑ เด็ดขาด แต่หนี้ภาษีอากรดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๒ เด็ดขาดในคดีก่อนและโจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ เมื่อจำเลยที่ ๒ ได้รับการปลดจากล้มละลายย่อมหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวง โจทก์ไม่คัดค้าน ศาลจึงงดการไต่สวนพยานโจทก์และจำเลยที่ ๒ แล้วมีคำสั่งว่า หนี้ภาษีอากรค้างชำระเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๒ เด็ดขาด แต่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ โจทก์ย่อมสิ้นสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้จากจำเลยที่ ๒ อีกทั้งเป็นการที่โจทก์ขอให้พิทักษ์ทรัพย์ของจำเลยที่ ๒ ซ้ำ ให้ยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งยกคำร้องของศาลล้มละลายกลางชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๒. จงคำตอบ ในกรณีที่จำเลยที่ ๒ ได้รับการปลดจากลี้มละลาย เนื่องจากศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลลี้มละลายมาครบ ๓ ปี มีผลทำให้จำเลยที่ ๒ หลุดพ้นจากการเป็นบุคคลลี้มละลายและมีอำนาจจัดการทรัพย์สินและกิจการของตนเอง นับตั้งแต่วันที่ได้รับการปลดจากลี้มละลาย ทั้งทำให้จำเลยที่ ๒ หลุดพ้นจากหนี้ทั้งปวงอันพึงขอรับชำระได้ เว้นแต่ (๑) หนี้ภาษีอากร... ตามพระราชบัญญัติลี้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม ประกอบมาตรา ๗๗ (๑) เมื่อหนี้ในคดีนี้เป็นหนี้เกี่ยวกับภาษีอากร จำเลยที่ ๒ จึงไม่อาจหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าวโดยการปลดจากลี้มละลาย แม้โจทก์จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีก่อนที่จำเลยที่ ๒ ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดก็ตาม ทั้งนี้ เพราะหนี้ตามข้อยกเว้นในมาตรา ๗๗ กฎหมายหาได้บัญญัติว่าต้องเป็นหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้แล้ว หรือต้องอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๙๑ ไม่ (ต่อ)

(ต่อ) นอกจากนี้ ที่โจทก์ขอให้จำเลยที่ ๒ ลี้มละลายตามห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ ๑ ตามมาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติลี้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ ภายหลังจากจำเลยที่ ๒ ได้รับการปลดจากลี้มละลายแล้ว ไม่เป็นการฟ้องซ้ำ เพราะประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยตามคำฟ้องเดิมและคำร้องนี้อาศัยเหตุต่างกัน

เมื่อได้ความว่า จำเลยที่ ๒ เคยเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบอยู่ในขณะที่โจทก์ฟ้องและศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ ๑ เด็ดขาด โจทก์ยอมมีสิทธิยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องให้จำเลยที่ ๒ เป็นบุคคลลี้มละลายได้ตามพระราชบัญญัติลี้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘๙ ดังนั้น คำสั่งยกคำร้องของศาลลี้มละลายกลาง จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๙๓/๒๕๔๕ และ ๖๓๔/๒๕๕๔) (ข้อสอบเนติบัณฑิตสมัยที่ ๖๗ ปี ๒๕๕๗)

๓. คำถาม นายดำเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินสองแปลง ต่อมาศาลล้มละลายกลาง มีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายดำเด็ดขาดเมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๘ และพิพากษา ให้นายดำล้มละลายเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๕๘ นายดำได้รับการปลดจากล้มละลาย เมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๑ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ยื่นคำร้องว่า ตามทางสอบสวน ของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ปรากฏว่า เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๘ นายดำจำนองที่ดิน แปลงที่หนึ่งแก่นายแดงเพื่อเป็นประกันหนี้เงินกู้ ต่อมาวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒ นายดำ ใ้ถอนจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งและนำที่ดินแปลงที่สองไปจำนองแก่นายขาว วันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๖๒ นายขาวโอนสิทธิการรับจำนองแก่นายเขียว การที่นายดำจำนองที่ดิน แก่นายแดงและขาวเป็นการกระทำภายหลังศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของนายดำเด็ดขาด ต้องห้ามตามกฎหมายและตกเป็นโมฆะตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ (ต่อ)

(ต่อ) นายขาวไม่มีสิทธิตามสัญญาจำนองและนายเขียวไม่ได้ไปซึ่งสิทธิจำนอง ขอให้เพิกถอนการจำนองที่ดินและใ้ถอนที่ดินแปลงที่หนึ่งระหว่างนายดำกับนายแดง เพิกถอนการจำนองที่ดินแปลงที่สองระหว่างนายดำกับนายขาว และเพิกถอนการโอนสิทธิ รับจำนองที่ดินแปลงที่สองระหว่างนายขาวกับนายเขียว หากนายขาวและนายเขียว ไม่ดำเนินการ ขอให้ถือเอาตามคำสั่งศาลแทนการแสดงเจตนา นายแดงและนายขาว ไม่ยื่นคำคัดค้าน ส่วนนายเขียวยื่นคำคัดค้านว่า นายเขียวรับโอนสิทธิรับจำนองโดยเสีย ค่าตอบแทน นายเขียวเป็นบุคคลภายนอกไม่ทราบถึงการล้มละลายของนายดำย่อมได้รับความคุ้มครอง นายขาวรับจำนองที่ดินจากนายดำภายหลังได้รับการปลดจากล้มละลาย อันมีผลให้นายดำหลุดพ้นจากหนี้ทั้งสิ้นที่อาจขอรับชำระหนี้ได้และมีอำนาจจัดการทรัพย์สิน ของตนต่อไป เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่มีอำนาจร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนนิติกรรม ขอให้ยกคำร้อง ศาลล้มละลายกลางพิจารณาแล้วมีคำสั่งยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งของศาลละลายกลางชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๓. จึงคำตอบ นายคำถือกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งสองแปลงตั้งแต่ก่อนถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ที่ดินทั้งสองแปลงเป็นทรัพย์สินที่นายคำมีอยู่ในเวลาเริ่มต้นแห่งการล้มละลาย จึงเป็นทรัพย์สิน ในคดีล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๐๙ (๑) การจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจึงยังคงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ ที่จะรวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินของนายคำเพื่อแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายในคดีล้มละลาย แม้นายคำจะได้รับการปลดจากล้มละลายแล้วก็ตาม นายคำยังมีหน้าที่ช่วยในการจำหน่าย และแบ่งทรัพย์สินของตนซึ่งตกอยู่กับเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ตามมาตรา ๗๙

การที่นายคำจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งแก่นายแดงเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๘ เป็นการ ทำนิติกรรมในขณะที่นายคำถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ต้องห้ามขัดแย้งตามพระราชบัญญัติ ล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๔ จึงตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ ส่วนการที่นายคำได้ถอนจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งจากนายแดง เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒ เมื่อการจำนองที่ดินแปลงที่หนึ่งตกเป็นโมฆะ การได้ถอนจำนองที่ดิน แปลงที่หนึ่งจากนายแดง จึงไม่มีผลตามกฎหมายเนื่องจากการจำนองเป็นโมฆะมาแต่ต้น (ต่อ)

(ต่อ) สำหรับการที่นายคำจำนองที่ดินแปลงที่สองแก่นายขาว และนายขาวโอนสิทธิ การรับจำนองที่ดินแปลงที่สองให้แก่นายเขียว นั้น แม้จะเป็นการทำนิติกรรมหลังจาก นายคำได้รับการปลดจากล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๘๑/๑ แต่เมื่อที่ดินแปลงที่สองเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ของนายคำเด็ดขาด การจัดการทรัพย์สินดังกล่าวยังคงอยู่ในอำนาจของเจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์ที่จะรวบรวมไว้ในกองทรัพย์สินของนายคำเพื่อแบ่งให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย ในคดีล้มละลาย นายคำจึงไม่มีอำนาจนำที่ดินแปลงที่สองไปจำนองแก่นายขาว นายเขียว ซึ่งเป็นผู้รับโอนสิทธิจำนองที่ดินดังกล่าว จากนายขาวย่อมไม่รับไปซึ่งสิทธิจำนอง เช่นเดียวกันและไม่อาจอ้างความสุจริตและเสียค่าตอบแทนมาใช้ยื่นแก่เจ้าพนักงานพิทักษ์ ทรัพย์ได้

คำสั่งยกคำร้องของศาลล้มละลายกลางจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (เทียบคำพิพากษา ฎีกาที่ ๓๑๒/๒๕๖๑) (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๑ ปี ๒๕๖๑)

การยกเลิกการล้มละลาย

มาตรา ๑๓๕ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำขอศาลมีอำนาจสั่งยกเลิกการล้มละลายได้ ถ้าปรากฏเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจดำเนินการให้ได้ผลเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งหลาย เพราะเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่ช่วยหรือยอมเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายหรือวางเงินประกันตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เรียกร้อง และไม่มีเจ้าหนี้อื่นสามารถและเต็มใจกระทำการดังกล่าวแล้ว ภายในกำหนดเวลาหนึ่งเดือนนับแต่วันที่เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ได้ชัดเจนหรือละเลยนั้น

การยกเลิกการล้มละลาย (ต่อ)

(๒) ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย

(๓) หนี้สินของบุคคลล้มละลายได้ชำระเต็มจำนวนแล้วถ้าลูกหนี้ปฏิเสธหนี้สินรายใด แต่ลูกหนี้ยอมทำสัญญาและให้ประกันต่อศาลว่าจะใช้เงินให้เต็มจำนวนกับค่าธรรมเนียมด้วยก็ดี หรือถ้าหาตัวเจ้าหนี้ไม่พบ แต่ลูกหนี้ได้นำเงินเต็มจำนวนมาวางต่อศาลก็ดี ให้ถือว่าหนี้สินรายนั้นได้ชำระเต็มจำนวนแล้ว

(๔) เมื่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์ครั้งสุดท้ายหรือไม่มีทรัพย์สินจะแบ่งให้แก่เจ้าหนี้แล้ว ต่อแต่นั้นมาภายในกำหนดเวลาสิบปี เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลายได้อีก และไม่มีเจ้าหนี้มาขอให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จัดการรวบรวมทรัพย์สินของบุคคลล้มละลาย

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ

ได้แก่

๑. ผู้มีส่วนได้เสีย

เช่น เจ้าหนี้ที่ศาลสั่งอนุญาตให้ได้รับชำระหนี้ถือเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ที่จะขอให้ศาล ยกเลิกการล้มละลายได้ ดู ฎ.๓๕๘๔/๒๕๓๖

ส่วนเจ้าหนี้ที่ยื่นคำขอรับชำระหนี้เกินกำหนด เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงยก คำขอรับชำระหนี้ถือว่าไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียที่จะขอให้ศาลยกเลิกการล้มละลายได้ ดู ฎ.๗๗๐๓/๒๕๖๓

๒. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แม้จะมีเหตุให้ยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕ แต่ถ้าศาลยังไม่มีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลาย จำเลยก็ยังเป็นบุคคลล้มละลายอยู่ ทรัพย์สิน ที่จำเลยได้มาก่อนที่จะพ้นจากภาวะล้มละลายย่อมเป็นทรัพย์สินอันอาจแบ่งได้ในคดีล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีอำนาจรวบรวมเพื่อนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ได้ ดู ฎ. ๗๗๖๖/๒๕๔๘

เหตุในการยกเลิกการล้มละลาย

๑. เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ไม่ช่วยเหลือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์และไม่มีเจ้าหนี้อื่น เต็มใจช่วยเหลือ

๒. เหตุอื่นที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย เช่น ไม่มีเจ้าหนี้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ ภายในกำหนดถือเป็นเหตุที่ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย ดู ฎ. ๒๔๓๖/๒๕๔๐

- เหตุที่ลูกหนี้ไม่ควรถูกพิพากษาให้ล้มละลาย ต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้น**ภายหลัง** ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดแล้ว ถ้าเหตุที่ยกขึ้นอ้างเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่ง ยกเลิกการล้มละลายของลูกหนี้ เป็นเหตุที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ของลูกหนี้เด็ดขาด ซึ่งเป็นข้อที่ศาลจะยกขึ้นเป็นเหตุที่ไม่ควรให้ลูกหนี้ล้มละลาย ตามมาตรา ๑๔ ไม่อาจนำมาเป็นเหตุขอให้ยกเลิกการล้มละลายได้อีก ดู ฎ. ๕๒๗๒/๒๕๔๔

เหตุในการยกเลิกการล้มละลาย (ต่อ)

๓. หนี้สินได้ชำระเต็มจำนวนแล้ว ดู ฎ. ๒๕๙/๒๕๒๕

๔. เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ได้แบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายแล้ว
ต่อมาอีก ๑๐ ปี ไม่อาจรวบรวมทรัพย์สินของผู้ล้มละลายได้อีก

ผลของคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย

- เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หมดอำนาจ

เมื่อศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลาย คำสั่งมีผลทันที ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากการล้มละลายและมีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินของตน ส่วนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์หมดอำนาจในการดำเนินกิจการและทรัพย์สินแทนลูกหนี้ ดู ฎ. ๖๐๔๙/๒๕๕๔ ซึ่งรวมถึงอำนาจของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ในการขอเพิกถอนการโอน การทวงหนี้ เพราะถือเป็นการจัดการและรวบรวมทรัพย์สินของลูกหนี้นั่นเอง ดู ฎ. ๑๐๓๑/๒๕๓๖, ฎ. ๕๔๕๑/๒๕๓๙

ผลของคำสั่งยกเลิกการล้มละลาย (ต่อ)

- คดีที่ค้างพิจารณาอยู่

เช่น คดีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือคำสั่งเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยการประนอมหนี้ ศาลต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดี เพราะไม่มีประโยชน์ที่จะพิจารณาคดีอีกต่อไป ดู ฎ. ๓๖๔-๓๖๕/๒๕๓๘, ฎ. ๑๑๙๖/๒๕๒๔

- ผลเกี่ยวกับหนี้สิน

เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๓๖ จะได้ว่า การยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕ (๓) และ (๔) ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สิน ส่วนการยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕ (๑) และ (๒) ไม่ทำให้ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้สินแต่อย่างใด

- ทิวว่า ลูกหนี้ไม่หลุดพ้นจากหนี้สิน นั้น คำว่า หนี้สิน ไม่ได้หมายความเฉพาะหนี้ที่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้วเท่านั้น ดังนั้น ไม่ว่าหนี้เจ้าหนี้จะยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้แล้วหรือไม่ หากมีการยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕ (๑) และ (๒) ลูกหนี้ก็ไม่หลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว หมายความว่าเจ้าหนี้ยังมีสิทธิที่จะฟ้องลูกหนี้เกี่ยวกับหนี้สินนั้นเป็นคดีแพ่งหรือคดีล้มละลายอีกได้ ดู ฎ. ๑๗๐๓-๑๗๐๔/๒๕๐๖ (ป), ฎ. ๑๙๑๕/๒๕๓๖ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

- แต่การที่เจ้าหนี้นำหนี้ขึ้นมาฟ้องเป็นคดีล้มละลายอีก ศาลอาจเห็นว่ามีเหตุอื่นที่ไม่สมควรให้ลูกหนี้ล้มละลายได้ เช่น ฎ. ๕๘๘/๒๕๓๕ โจทก์ยื่นคำขอรับชำระหนี้เกินกำหนด โจทก์จึงหมดสิทธิที่จะเรียกร้องจากจำเลยในคดีล้มละลายได้ ส่วนเจ้าหนี้อื่นก็ถอนคำขอรับชำระหนี้ จนศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายแล้ว การยอมให้โจทก์เอาหนี้ที่หมดสิทธิรับชำระหนี้มาฟ้องจำเลยให้ล้มละลายอีกเท่ากับยอมให้ขยายระยะเวลาชำระหนี้ จึงถือว่ามีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลาย

ส่วน ฎ. ๒๙๐๒/๒๕๕๒ เห็นว่า ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาตามยอม จำเลยไม่ชำระหนี้ จนโจทก์ต้องนำเจ้าพนักงานบังคับคดี บังคับยึดทรัพย์จำนองออกขายทอดตลาด แล้วจำเลยก็ไม่เคยชำระหนี้ส่วนที่ค้างให้แก่โจทก์เลย พฤติการณ์ถือว่าจำเลยไม่ชวนชวยชำระหนี้ ไม่มีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลาย ส่วนที่โจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ไว้ในคดีล้มละลายคดีก่อน จนต่อมาศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายของจำเลยตามมาตรา ๑๓๕ (๒) เพียงแต่เหตุดังกล่าวไม่มีเหตุผลเพียงพอที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลาย

โดยกรณีมีเหตุอื่นที่ไม่ควรให้จำเลยล้มละลายหรือไม่นั้น ศาลฎีกาจะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์เป็นรายคดีไป

- ส่วนการยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕ (๓) และ (๔) ลูกหนี้หลุดพ้นจากหนี้ที่อาจขอรับชำระหนี้ได้ โดย**ไม่มีข้อยกเว้น** เช่น โจทก์จะอ้างว่าไม่ทราบจำเลยถูกฟ้องคดีล้มละลายมาก่อนไม่ได้ ดู ฎ. ๘๐๖/๒๕๓๘ หรือ เมื่อศาลมีคำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตราดังกล่าวแล้ว ลูกหนี้ออมหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งหมด รวมทั้งหนี้ภาษีอากรที่นำมาฟ้องด้วย โดยไม่อาจนำมาตรา ๗๗ ซึ่งเป็นเรื่องการปลดจากการล้มละลายมาใช้บังคับได้ ดู ฎ.๑๓๖/๒๕๔๐

คำถามทบทวน

หลักเกณฑ์การยกเลิกการล้มละลาย

๑. คำถาม ศาลพิพากษาให้บริษัทร่ำรวย จำกัด จำเลยล้มละลาย เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์นำทรัพย์สินของจำเลยออกขาย และแบ่งทรัพย์สินจำเลยครั้งสุดท้ายพร้อมทำรายงานแสดงกิจการ และบัญชีรับจ่ายในคดีล้มละลายยื่นต่อศาลและขอให้ศาลสั่งปิดคดี ศาลมีคำสั่งปิดคดีเมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๙ ต่อมาวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๕๐ ศาลมีคำสั่งให้เปิดคดีตามที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์รายงาน เนื่องจากโจทก์มีหลักฐานเชื่อได้ว่าจำเลยมีทรัพย์สินขึ้นใหม่
ให้วินิจฉัยว่า คำสั่งศาลให้เปิดคดีดังกล่าวชอบหรือไม่

จงคำตอบ แม้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จะได้แบ่งทรัพย์สินครั้งสุดท้ายและศาล มีคำสั่งปิดคดีเกิน ๑๐ ปี แล้ว อันจะเป็นเหตุให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือเจ้าพนักงาน พิทักษ์ทรัพย์มีคำขอและศาลมีอำนาจสั่งยกเลิกการล้มละลายได้ ตามพระราชบัญญัติ ล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๓๕ (๔) ก็ตาม แต่เมื่อศาลยังไม่ได้มีคำสั่งยกเลิก การล้มละลาย จำเลยก็ยังเป็นบุคคลล้มละลายอยู่และคำสั่งปิดคดีมีผลตามมาตรา ๑๓๔ วรรคหนึ่ง คือ เพียงให้ระงับการจัดการต่าง ๆ ไว้ แต่ไม่ทำให้คดีล้มละลายสิ้นสุด ดังนั้น ทรัพย์สินที่จำเลยได้มาก่อนที่จะพ้นจากภาวะการล้มละลายย่อมเป็นทรัพย์สินในคดี ล้มละลายอันอาจแบ่งแก่เจ้าหนี้ได้ตามมาตรา ๑๐๙ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์จึงชอบ ที่จะขอให้ศาลเปิดคดีเพื่อจัดการทรัพย์สินของจำเลยต่อไปตามมาตรา ๑๓๔ วรรคสอง ดังนั้น คำสั่งศาลที่ให้เปิดคดีจึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๗๘๖/๒๕๔๘) (ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๙ ปี ๒๕๔๙)

๒. คำถาม โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกับพวกสมคบกันทุจริตฉ้อโกงนำเครื่องเพชรปลอมมาขายให้โจทก์ในราคา ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งที่ความจริงแล้ว มีราคาไม่ถึง ๕๐,๐๐๐ บาท ขอศาลพิพากษาให้จำเลยคืนเงินจำนวน ๔,๙๕๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี นับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ จำเลยให้การว่า จำเลยเคยถูกศาลพิพากษาให้ล้มละลายและจำเลยได้ชำระหนี้เต็มจำนวนตามคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ทุกรายจนศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายแล้ว หนี้ตามฟ้องเกิดขึ้นก่อนวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด และโจทก์ไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ จำเลยจึงหลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว ขอให้ยกฟ้อง ในวันนัดพร้อม ศาลชั้นต้นสอบโจทก์และจำเลยแล้ว ต่างยอมรับว่าข้อเท็จจริงตรงตามฟ้องและคำให้การ ศาลจึงมีคำสั่งให้งดสืบพยาน แล้วมีคำพิพากษาว่า หนี้ตามฟ้องเกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของจำเลย แม้โจทก์จะไม่ได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายก็ตาม จำเลยย่อมไม่หลุดพ้นจากหนี้ดังกล่าว จึงให้จำเลยชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยตามฟ้องแก่โจทก์ ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับ

ดังนี้ ให้วินิจฉัยว่า คำพิพากษาศาลชั้นต้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ธงคำตอบ การที่ศาลมีคำสั่งให้ยกเลิกการล้มละลายเพราะจำเลยได้ชำระหนี้เต็มจำนวนตามคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ทุกรายนั้น เป็นคำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. ๒๔๘๓ มาตรา ๑๓๕ (๓) อันเป็นผลให้ลูกหนี้หรือจำเลยหลุดพ้นจากหนี้สินทั้งปวง ส่วนหนี้ที่เกิดขึ้นโดยความทุจริตฉ้อโกงของจำเลยนั้น จำเลยจะยังคงรับผิดชอบเฉพาะแต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งปลดจากล้มละลายตามมาตรา ๗๗ (๒) เท่านั้น กรณีไม่อาจนำมาตรา ๗๗ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเรื่องผลของการปลดจากการล้มละลายมาใช้บังคับกับคำสั่งยกเลิกการล้มละลายตามมาตรา ๑๓๕ (๓) ได้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามฟ้องอีก

ดังนั้น การที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยแก่โจทก์ตามฟ้อง จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (เทียบคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๖/๒๕๔๐)